

SEMINARSKA NALOGA: REFORMACIJA

DRUŽBENO POLITIČNO OZADJE V ČASU REFORMACIJE

1. SLOVENIJA

Die Reformation war eine religiöse Bewegung im 16. und 17. Jahrhundert. Der wichtigste Reformator war Martin Luther. Seine Ideen hatten einen Einfluss auf das ganze Europa. Martin Luther ist auch wichtig für die deutsche Grammatik, weil er die Bibel ins Deutsche übersetzte. Während der Reformation war Slowenien ein Teil des Heiligen Römischen Reiches. Die Mehrheit der Leute arbeitete als Bauern, deswegen waren slowenische Leute während der Krise des Feudalsystems sehr arm. Der wichtigste Reformator in Slowenien war Primož Trubar. Er war Priester, der die Bibel ins Slowenische übersetzte. Sein Idol war Martin Luther. Am Beginn arbeitete er in Slowenien, aber die katholische Kirche exkommunizierte ihn, deswegen floh er nach Deutschland, wo er bis zu seinem Tod arbeitete.

Družbeno politično ozadje

Reformacija je bilo versko gibanje v 16. in 17. stoletju, ki je predstavljalo odgovor na nepravilnosti delovanja cerkve. Razlogov za nepravilnosti je veliko, vendar so le ti postali bolj vidni v času krize fevdalnega sistema. Kriza fevdalnega sistema se je odražala na nivoju države v obliki kmečkih uporov in na nivoju cerkve v obliki reformatorskih gibanj.

Reformatorji predstavljajo bolj izobražen del prebivalstva, ki razume tako stisko malega človeka kot delovanje Cerkve. Zato ne preseneča, da so bili prvi reformatorji duhovniki, ki so zasedali dovolj visoke položaje, da so imeli dober vpogled v ravnanje Cerkve. Jan Hus velja za prvega reformatorja, ki je širil svoje ideje že na začetku 15. stoletja.

Uradni začetek reformacije predstavlja reformator Martin Luther. Martin Luther je bil nemški duhovnik, ki je bil prav tako kot Hus razočaran nad cerkvenim početjem. Za razliko od Husa je bil bolj uspešen, saj se je močno uprl na plemstvo, ki mu je nudilo tako finančno podporo kot zaščito. Vpliv Martina Luthra se je razširil po celotnem Svetem rimskem cesarstvu in imel vpliv tudi na slovenske dežele, ki so bile pod oblastjo cesarja. Martin Luther je bil poleg spremembe verske miselnosti zadolžen tudi za razvoj nemške slovnice, saj je v nemščino prevedel Sveto pismo. Po tem dejanju se je ravnal tudi protestantski duhovnik, ki je deloval na naših tleh, Primož Trubar. Martin Luther je bil utemeljitelj protestantske smeri reformacije oziroma Protestantske cerkve. Protestantska smer reformacije spada v plemiško smer reformacije, saj si z njo vpliv poveča plemstvo.

Slovenske dežele so v 16. stoletju ozemeljsko pripadale Svetemu rimskemu cesarstvu. Večino prebivalstva so predstavljali kmetje. Zaradi izredno slabih razmer je bil razvoj tako kulturni kot družbeni izredno počasen. Stanje je le še poslabšala kriza fevdalnega sistema. To je vodilo do dveh večjih kmečkih uporov v 16. stoletju. Prvi večji kmečki upor je bil Vseslovenski kmečki upor leta 1515. V upor so sodelovali pripadniki s Koroške, Kranjske in Štajerske. Uporniki so svoje težave želeli naglasiti na cesarja, vendar je akcija potekala v veliko premajhnem obsegu, da bi dosegli kakršenkoli

pozitiven rezultat. Sam upor je prebivalcem teh regij prinesel še dodaten davek s katerim so fevdalni gospodje popravljali škodo, ki je nastala ob upor. Drugi večji kmečki upor je bil Hrvaško-slovenski kmečki upor, ki je potekal med letom 1572 in letom 1573. Upor bi lahko pripisali visokim davkom, ki so bili posledica krize fevdalnega sistema.

Reformacija je dosegla Slovenske dežele v 16. stoletju. Slovenski reformatorji so se zgledovali po Martinu Luthru, zato je bila glavna smer reformacije protestantska smer. V tem času so v Slovenskih deželah delovali štirje pomembni možje. Prvi med njimi je Primož Trubar, ki je avtor Katekizma, Abecednika, in Cerkovne Ordinge. Drugi mož je Adam Bohorič, ki je napisal delo Zimske urice (*Articae Horulae*). Tretji, Jurij Dalmatin, se ponaša s prevodom Biblije. Zadnji med njimi je Sebastijan Krelj, ki je napisal deli Otročja Biblija in Postila slovenska.

Primož Trubar

Primož Trubar naj bi se rodil leta 1508 na Rašici pri Velikih Laščah. Izobraževati se je začel leta 1520, saj mu je turjaški grof omogočil šolanje. Prvo leto šolanja je preživel na Reki, nato je šolanje nadaljeval v Salzburgu. Po končanem šolanju se je preselil v Trst, kjer je postal vodja pevskega zbora v stolnici in spoznal škofa Petra Bonoma. Škof Bonomo je igral pomembno vlogo v Trubarjevem življenju, saj mu je odprl vrata v cerkev. Trubar je kmalu postal Bonomov komornik. Bonomo mu je omogočil dostop do izobrazbe. Prav na Bonomovem dvoru se je prvič srečal z deli Martina Luthra in Erazma Rotterdamskega. Bonomo je Trubarju dodelil župnijo v Loki pri Zidanem mostu, vendar le za kratek čas, saj ga je jeseni 1527 poslal študirat na Dunaj. Z Dunaja se je predčasno vrnil in leta 1530 postal duhovnik. Postal je vikar v župniji svetega Martina v Laškem. Prav v Laškem je Trubar prvič nakazal, da želi uvesti spremembe. Njegove pridige so bile v skladu s katoliškim obredom, vendar so pridige začele vse bolj spominjati na pridige Erazma Rotterdamskega. Leta 1536 je začel delovati v Ljubljani, kjer v pridigah uporabljal razlage reformatorjev in se spoznaval z deli Martina Luthra. Njegovi nazori niso bili neopaženi. Deželni glavar Kranjske ga je hotel zaradi njegovih prepričanj zapreti, vendar je leta 1540 pobegnil v Trst, kjer je nadaljeval s preučevanjem reformatorjev. Že leta 1542 je bil s pomočjo škofa Bonoma ponovno v Ljubljani, kjer je bil imenovan za kanonika in stolnega pridigarja. V novi službi ni ostal dolgo, saj je na mesto ljubljanskega škofa stopil Urban Tekstor, ki je bil goreč nasprotnik reformatorjev in se je odločil, da bo očistil cerkve protestantov. Tako je bil v sklopu katoliške preнове na udaru tudi Trubar. Sodišče ga je izobčilo, pobralo premoženje in zahtevalo njegovo aretacijo, zato je moral leta 1548 pobegniti v Nemčijo. V Nemčiji je dobil službo pridigarja v mestu Rothenburg. Nemčija je dežela, kjer se je Trubar dokončno vključil v protestantizem in postal eden najpomembnejših reformatorjev.

Njegovo delovanje ni pomembno zgolj zaradi vloge v reformaciji, temveč je igral veliko vlogo pri uveljavitvi slovenščine in pojma Slovenec. Leta 1550 je napisal knjigi z naslovom Abecednik in Katekizem. Obe knjigi predstavljata mejnik, saj sta prvi knjigi, ki sta bili napisani v slovenščini. Katekizem je delo, ki obsega protestantske nauke, sedem pesmi, dve molitvi in pridigo o veri. Žal je naletel na težavo, saj je slovenske dežele takrat poseljevalo kmečko prebivalstvo, ki ni znalo brati. Rešitev je Trubar ponudil z Abecednikom. Abecednik je delo sestavljeno iz osmih strani, na katerih je natisnjena abeceda, nekaj zlogov in besed ter kratek del Katekizma. Prvi izdaji teh dveh knjig sta izšli v gotici, vendar je že leta 1555 izdal obe deli v latinici. Eno njegovih bolj znanih del je Cerkovna ordinga. Delo, ki je bilo izdano leta 1564, predstavlja

cerkveni red za slovensko cerkev. Ob uresničitvi idej bi poenotil upravni red na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem. S tem bi posegel v pravice deželnega kneza. Trubar je bil obsojen in izgnan.

Primož Trubar ni pomemben zgolj za Slovence. Leta 1567 je postal svetovalec nadvojvode Krištofa za balkanska vprašanja. Ob prevzemu funkcije je za kratek čas ponovno odpotoval v Slovenijo, kjer je poizvedoval o Koranu in o možnostih prevoda Luthrove Biblije v turški jezik. Umrli je 28. junija 1586.

2. FRANCIJA

Gesellschaftlich und politisch: Hintergrund der Reformation

Das wichtigste Ereignis für die Formation des politischen Hintergrunds war der Hundertjährige Krieg. Er dauerte von 1337 bis 1453. Die Hauptgegner in diesem Krieg waren Großbritannien und Frankreich. Den Krieg hat endlich Frankreich gewonnen und deswegen ist Frankreich nach dem Krieg ein Land mit schnell ansteigender Wirtschaft und starken nationalen Bewegungen geworden.

Hugenottenkriege

In diesen Kriegen kämpfen die französischen Reformatoren (Hugenotten) und Katholiken. Der Anlass der Hugenottenkriege war Das Blutbad in Vassy (1. März 1562), als Dutzende von Hugenotten umgebracht und mehr als zwei hundert verletzt wurden. Die Kriege können wir zwischen acht Bürgerkriege und die Zwischenzeiträume des relativen Friedens teilen. Die Schrecknisse der Kriege erreichten einen Höhepunkt in der sog. Bartholomäusnacht, als ein Attentat auf den General der Hugenottischen Armee, Caspar de Coligny, zur Durchführung kam. Inzwischen wurden noch tausende Pariser Hugenotten umgebracht. Als sich das Blutbad ausgedehnt hat, sind in den nächsten fünf Tagen von 30.000 bis 50.000 Hugenotten im ganzen Frankreich gestorben. Die Kriege waren endlich vorbei, als das sog. Edikt von Nantes den Hugenotten ihr Recht zur Glaubensfreiheit anerkannt hat.

Družbeno politično ozadje

Najbolj pomemben dogodek, kar se tiče oblikovanja družbenopolitičnega ozadja pred obdobjem reformacije, je bila Stoletna vojna. Trajala je med letoma 1337 in 1453. Vojna je potekala med Anglijo in Francijo, vzroki so številni. Prvi je bil normanska osvojitve Anglije, nato so se pojavili še različni ozemeljski spori zaradi pokrajin Gaskonje, Flandrije in drugih. Ko angleški kralj Edward III. ni hotel priseči zvestobe francoskemu kralju, je napetost dosegla vrhunec in izbruhnila je vojna. Potekala je večinoma na francoskem ozemlju in so jo na začetku zaradi boljše vojaške pripravljenosti dobivali Angleži. Preobrat v vojni je prinesla Ivana Orleanska, ki ji je kralj v poveljstvo zaupal vojsko, s katero je ubranila Orleans leta 1429. S tem se je začel izgon Angležev iz Francije in se leta 1435 nadaljeval z razpadom Angleško – Burgundskega zavezništva. K popolnemu propadu osvajanja Francije je prispeval tudi Angleški kralj Ivan II., ki se je izkazal za vojaško nesposobnega. V bitki pri Castillonu 1453 so Francozi Angleže dokončno pregnali iz Francije in s tem končali Stoletno vojno. Posledice vojne so se kazale v izjemnem porastu nacionalizma znotraj Francije in v poglobljenem sovraštvu med Anglijo in Francijo. Francija je postala poenotena kraljevina z rastočim gospodarstvom.

Verske oziroma Hugenotske vojne

Šestnajsto stoletje se je v Franciji začelo relativno mirno z zmernim gospodarskim napredkom in dokaj poenoteno nacionalno zavestjo. Žal se je situacija kmalu obrnila na slabše, saj je državo zaznamovala verska shizma, heretični pregoni in državljanska vojna. Francoski teologi so Lutrovo ideologijo obsodili že leta 1521, a se je skozi Francijo širila v ilegali. Versko gibanje, ki je izhajalo iz teh idej, je ostalo majhno do leta 1550, ko so čez Švicarsko mejo iz Ženeve prodrli nauki Jeana Calvina in tako povzročili nastanek novih reformnih gibanj, katerih člani so glasno zahtevali pravico do verske svobode. Jean Calvin je bil francoski verski reformator, teolog in odvetnik, ki ga poznamo kot utemeljitelja kalvinistične protestantske cerkve. Njegov nauk, kalvinizem, z drugimi reformnimi gibanji soglaša o tem, da bi moralo biti Sveto pismo temelj krščanske vere in da je cerkev kot posredniška institucija v odnosu med vernikom in bogom popolnoma nepotrebna. To je sicer ena redkih podobnosti med reformnimi gibanji, saj je recimo kalvinizem sčasoma razvil čisto svojo in v očeh drugih izredno sporno stališče o življenju vernikov: nauk o predestinaciji. Vernike, ki so se spreobrili v kalvinizem, v Franciji imenujemo Hugenoti.

Zaradi prezgodnje smrti kralja Henrika II. leta 1559, se je Francija znašla pod vodstvom vrste mladih in neizkušenih kraljev ravno v obdobju verskega razkola. Obe strani verske razdelitve sta nadaljevali z oboroževanjem in odprto sovražnostjo, kar je privedlo do pokola v Vassyu (1. Marec 1562), kjer so ubili desetine hugenotov in jih več kot dvesto ranili. Pokol predstavlja simbolni začetek Hugenotskih vojn oziroma francoskih verskih vojn. S tem imenom označujemo obdobje med 1562 in 1598, ki ga lahko v grobem razdelimo na osem državljanskih vojn in vmesna obdobja relativnega miru. Grozota vojn je dosegla višek v t.i. Šentjernejski noči (24., 25. avgust 1572), ko so katoličani v Parizu izvedli atentat na poveljnika hugenotske vojske, Caspara de Colignyja, in v procesu pobili še tisoče pariških hugenotov. Po zgledu Parižanov so masaker nad hugenoti v naslednjih petih dneh izvedli po skoraj vsej državi in v celoti ubili med 30.000 in 50.000 ljudi. Oboroženi spopadi so se vrstili s presledki do leta 1598, ko je prvi bourbonski kralj Henrik IV. z mirovno pogodbo imenovano Nantski edikt hugenotom v državi zagotovil omejeno pravico do svobode bogoslužja in enakost pred zakonom. Dosežki Nantskega edikta niso veljali dolgo. Po smrti Henrika IV se je situacija za protestante drastično poslabšala, saj ga je nasledil kralj Ludvik XIII., ki je bil zelo izredno nestrpen do protestantizma. Kot odgovor na to so hugenoti začeli ustanavljati svoje politične in vojaške organe ter se povezovati z tujimi zavezniki, a je vsa prizadevanja francoski kralj zaradi strahu upora na državni ravni neizprosno zadušil. Leta 1643 je prišel na oblast Ludvik XIV. in z namenom, da bi vse hugenote spreobrnil v katolištvo, nemudoma uvedel vrsto ukrepov. Sprva je odposlal misijonarje, ki jih je financiral, da so lahko spreobrnitve finančno nagradili. Nato je uvedel finančne kazni, zaprl hugenotske šole in jim prepovedal prakticiranje najbolj splošno zaželenih služb. Ustanovil je tudi vojaški oddelek, katerega edina naloga je bila okupacija domov in ustrahovanje hugenotskih družin. Nazadnje je leta 1685 preklical Nantski edikt in izdal edikt iz Fontainebleauja s katerim je razglasil protestantizem za ilegalno versko prakso. Hkrati je prepovedal emigracijo zaradi česar je bilo do milijon hugenotov prisiljenih ilegalno zbežati iz Francije. Hugenote so prenehali preganjati šele s

Tolerančnim ediktom leta 1788, enake pravice kot drugi Francozi so dobili leto kasneje z Deklaracijo o pravicah človeka in državljana (1798).

3. ANGLIJA

Die Reformation in England hat im 16. Jahrhundert angefangen. Im Jahr 1485 übernahm Henry VII. den Thron auf der Insel. Sechs Jahre später wurde sein Sohn, Henry VIII., geboren. Er war mit Katharine von Aragon verheiratet. Weil der Papst seine Trennung nicht genehmigte, beschloss er, die anglikanische Kirche von der römischkatholischen Kirche zu trennen. Von Anfang an war die englische Reformation eher eine politische als eine religiöse Bewegung. Henriks Wunsch nach absolutistischer Macht war größtenteils getrieben, Religion war eigentlich nicht so wichtig. Die zwei bemerkenswertesten Unterschiede zwischen der römischkatholischen und der anglikanischen Religion sind, dass letztere kein Zölibat vom Klerus verlangt und dass Frauen in der anglikanischen Kirche Kleriker werden können.

Družbeno politično ozadje

Dogajanje v Angliji konec srednjega in v začetku novega veka je bilo izjemno pestro. V poznem 15. stoletju se je v Angliji odvijala državljanska vojna med rodbinama York in Lancaster, znana tudi kot Vojna dveh rož, ki je trajala od leta 1455 do 1485. Rodbina Lancaster je bila predstavnica starega fevdalnega sloja, rodbina York pa liberalnega plemstva, ki se je ukvarjalo s trgovino in bilo zelo blizu meščanstvu. Vojna se je končala leta 1485, ko je Henrik VII. Tudorski zmagal v bitki pri Bosworthu, kjer je premagal Riharda III. in si s tem pridobil angleški prestol. Tako se je začelo obdobje vladanja rodbine Tudor, ki je bila del hiše Lancaster.

Henrik VII. je Angliji vladal od leta 1485 do 1509. Henrik VII. in kasneje vsi Tudorji so se pri vladanju opirali na tri skupine: male posestnike (kmete) na podeželju, trgovce v mestih in na podeželsko plemstvo (gentry), ki pa ni bilo nujno plemenite krvi. Najpomembnejša je bila njihova finančna zmožnost. Pri vladanju jim je pomagal tudi "tajni svet", ki je bil sestavljen iz izobražencev srednjega sloja, ki so lahko pripadali cerkveni ali posvetni oblasti. Veliko jih je sestavljalo pravni sistem, nekateri so imeli nalogo, da skrbijo za ceste, mostove in ostalo javno infrastrukturo, nekateri so opravljali naloge policije. Henrik je naredil ogromno stvari v prid države na področju gospodarstva: povrnil je ogromne vsote denarja v državno zakladnico, stabiliziral finančno upravo in uvedel zelo učinkovit, a tudi krut način plačevanja davkov. V času vladanja Tudorjev si je Anglija pridobila nova ozemlja na območju Walesa, Irske in severne Francije.

Henrik VII. je imel 4 otroke, od katerih je na prihodnost Anglije in predvsem veroizpovedi na otoku najbolj vplival Henrik VIII., njegov drugorojenec in prestolonaslednik. Sicer je imel Henrik VIII. starejšega brata Arturja, ki pa je zaradi neznane bolezni umrl že pri 15 letih, zato je bil po očetovi smrti leta 1509 primoran prestol zasedeti sam. Rojen je bil leta 1491 v Greenwichu, Angliji je vladal vse do svoje smrti leta 1547. Poročen je bil s Katarino Aragonsko, vdovo njegovega preminulega

starejšega brata. Henrik VIII. je bil izjemno predan katolik in je želel Cerkev na vsak način obraniti pred protestanti. Zaradi tega ga je papež Leo X. leta 1521 označil kot "zaščitnika vere".

Stvari so se začele močno zapletati, ko se je Henrik VIII. zaljubil v Anne Boleyn. Zaradi tega je hotel prepričati papeža Klemna VII., da bi razveljavil njegov zakon s Katarino. Leta 1529 je papež pod pritiskom cesarja Karla V. njegovo prošnjo zavrnil. Kmalu zatem se je kralj odločil, da bo za canterburyjskega nadškofa imenoval Thomasa Cranmera, ker je le-ta privolil, da ju bo poročil. Medtem je snoval tudi načrte za odcepitev od rimskokatoliške Cerkve. Sicer je to že v prvi polovici 14. stoletja zahteval John Wycliffe, a mu ni uspelo. Poročila sta se leta 1533 proti papeževi volji. Leto kasneje so v angleškem parlamentu izglasovali t.i. Prvi zakon o premoči (First Act of Supremacy), s katerim je bil Henrik VIII. proglašen za poglavarja novoustanovljene Anglikanske cerkve. Leta 1535 je sprejel t.i. Dissolution of the Monasteries, zakon, ki je prepovedal delovanje rimskokatoliških opatij v Veliki Britaniji. Kasneje sta bila sprejeta še dva zelo pomembna zakona, ki sta še dodatno povečala moč kraljev nad cerkvijo v Veliki Britaniji. Leta 1537 je irski parlament sprejel t.i. Irish Supremacy Act, s katerim je Henrik VIII. dobil nadzor nad irsko Cerkvijo. Drugi zakon o premoči (Second Act of Supremacy) je bil sprejet leta 1554, po Henrikovi smrti, s strani njegove hčere, kraljice Marije I. Tukaj je zelo pomembno dejstvo, da je bila Marija I. goreča zagovornica katoliške vere, zato je bila na otoku med leti 1553 in 1558 uradna vera spet rimskokatoliška. Po njeni smrti se s kraljico Elizabeto I. vrne protestantizem, hkrati obnovi zakon iz leta 1554. Ta zakon je omogočal, da bi lahko kogarkoli, ki ne bi bil pripravljen priseči zvestobe monarhu in njegovi veri, obtožili izdaje in ga obsodili na smrt. Elizabeta I. je Anglikanski cerkvi dala dokončno obliko, kakršna se v temeljnih potezah kaže še danes. Za glavno središče nove vere je bila izbrana Caterburyjska stolnica v grofiji Kent na jugovzhodu Anglije, ki je sedež Anglikanstva še dandanes.

Reformacija v Angliji je bila sicer že od samega začetka bolj politično kot versko gibanje. Ker je je bil Henrik VIII. zagrizen katolik, je nauku Marthina Luthra seveda nasprotoval. Njegova težnja po absolutistični oblasti je bila tista, ki ga je spodbudila, da spremeni Cerkev v orodje vladarske oblasti in jo popolnoma loči od Rima, za idealen povod tega pa je računal na že prej omenjeno ločitvijo s Katarino Aragonsko, saj je bil prepričan, da je papež ne bo odobril. Anglikanska cerkev ima podobno ureditev kot Rimskokatoliška, medtem ko ima Luteranstvo precej manj skupnih značilnosti z njo. Dve najopaznejši razliki med Rimskokatoliško in Anglikansko vero sta, da slednja od duhovnikov ne zahteva celibata (prepoved poročanja in spolnih odnosov duhovnikov in menihov) ter, da lahko v Anglikanski cerkvi tudi ženske postanejo duhovnice.

4. ČEŠKA

Seit 1004 wurde der Staat offiziell als Teil des Heiligen Römischen Reiches anerkannt. Im 14. Jahrhundert war es am größten. im 16. Jahrhundert jedoch erreichte das böhmische Königreichs seine maximale Ausdehnung. Nach einer Spaltung in der katholischen Kirche wandten sich Tschechen an den Reformen Jan Hus. Wegen vieler Meinungsverschiedenheiten folgten zahlreiche Kriege, danach ein paar Jahre Herrschaftslosigkeit. Im Jahre 1526 wurde Tschechien ein Teil der Habsburger Monarchie.

Der Dreißigjährige Krieg brach wegen der Konflikte zwischen Protestanten und Katholiken aus. Er entwickelte sich zu einem Streit zwischen dem Kaiser und den nationalen Klassen und endete als der Kampf für die Vorherrschaft im Reich.

Jan Hus war ein religiöser Reformator, Theologe und Prediger. Seine Ideen wurden stark von Wycliffe beeinflusst. Er betonte die Bedeutung der Bibel, und kritisierte den Verkauf von Ablässen.

Družbeno politično ozadje

Od leta 1004 je bila vojvodina uradno priznana kot del Svetega rimskega cesarstva, leta 1212 je postalo Češko kraljestvo, ki je v 14. stol. doseglo svoj največji ozemeljski obseg. Češko kraljestvo pa ni vladalo le Češki ampak tudi drugim ozemljem, ki so skupaj oblikovali Češko krono. Češki kralji so bili med drugim tudi volilni knezi Svetega rimskega cesarja. Kralj Otokar II. je razširil ozemlje kraljestva vse od Baltika do Jadrana. Pod oblastjo Luksemburžanov, predvsem Karla V. pa je bila država tako gospodarsko kot tudi kulturno najbolj razvita.

Po razkolu v Katoliški cerkvi so se Čehi obrnili na reformatorja Jana Husa, ki so ga na koncu sovražniki celo zažgali, dogodek pa je povzročil husitske vojne(1419-34). V kraljestvu je bilo nato nekaj let obdobje brezvladja, sledila pa so leta, ko so se na prestolu menjavale številne rodbine.

Leta 1526, po bitki pri Mohaču, se je Češka pridružila Habsburški monarhiji, skupaj z nadvojvodino Avstrijo in Kraljevino Madžarsko.

Tridesetletna vojna(1618-48)

Izbruhnila je zaradi nasprotij med protestanti in katoličani in prerasla v spor med cesarjem in državnimi stanovi ter se končala kot boj za prevlado v cesarstvu. Leta 1630 je že kazalo, da se bo vojna končala, vendar se je vanjo vključila tudi Švedska in jo tako podaljšala še za nadaljnjih 18 let. Začetek vojne je predstavljal dogodek, ki ga poznamo pod imenom Praška defenestracija, nato so odstavili še katoliškega kralja Ferdinanda II. in za naslednjega izvolili pripadnika protestantov, kneza Renskega palatinata Friderika V.

Ferdinand II. jim je leta 1620 vrnil udarec. Leta 1619 je postal nemški cesar in tako nadomestil izgubljeno moč in oblast, ko je v bitki na Beli gori porazil češko vojsko. S to zmago je Ferdinand II. vrnil habsburške dedne dežele pod oblast Katoliške cerkve. Leta 1622 je bila nato katoliška vojska združena v Palatinat, s čimer pa se je tudi zaključila prva faza vojne.

Druga faza je potekala med leti 1624-29, ko so Angleži, Nizozemci in Danci sklenili zavezo in na koncu po vrsti porazov leta 1629 sklenili mir.

Tretja faza je potekala naslednjih pet let, ko je bil kralj Gustav II. Adolf močno zaskrbljen zaradi vdora Habsburžanov na Bato in je sklenil sporazum s Francijo. Sledila je še vojna pri Leipzigu in nato 1634 še poraz Švedov v bitki pri Nordingenu.

Četrta faza je bila francosko-švedska vojna in je traja od 1635 do 1648. Francija je v tej fazi uspelo pritegniti Švedsko, Nizozemsko in še nekaj drugih provinc, z namenom da bi Habsburžanom omejili moč, kar jim je po mnogih bitkah, ki so potekale po skoraj celotnem ozemlju Evrope na koncu celo uspelo, Habsburžanom je sreča takrat močno obrnila hrbet.

Po vseh teh bitkah je takratno Sveto rimsko cesarstvo utrpela številne izgube in se znašlo v gospodarsko zelo slabem položaju, kar pa je privedlo tudi do začetka mirovnih pogajanj. Le-ta so potekala zelo počasi. Ko je leta 1648 Francija porazila Avstrijo, je cesarju grozila izguba celotne Češke.

23.10.1648 so podpisali Vestfalski mir. Pogodba je bila sestavljena iz več dokumentov, en sporazum je bil podpisan med cesarjem Ferdinandom III. in Švedsko, drugi pa med cesarjem in Francijo. Kljub vsemu se bitke povsod še vseeno niso zaključile, saj se je francosko-španska vojna nadaljevala vse do leta 1659.

Posledice tridesetletne vojne:

- Nemčija je bila močno opustošena, Rimsko-nemško cesarstvo pa le še pojem.
- v Nemčiji so priznali protestantizem kot uradno vero.

Jan Hus

Bil je češki verski reformator, teolog in pridigar. Rodil se je na Češkem(1369), umrl je v Nemčiji(1415). Močan vpliv na njegovo življenjsko delo so imele zamisli Wycliffa, ki je bil katoliški duhovnik in rektor univerze v Pragi. Hus je podobno kot Wycliffe, pridigal o pokvarjenosti Katoliške cerkve in poudarjal, kako zelo pomembno je branje Svetega pisma za prav vsakega posameznika. Teh pridig predvsem cerkvena hierarhija ni ravno dobro prenašala. Leta 1403 so mu oblasti prepovedale pridigati o protipapeških zamislih Wycliffa. Hus se kljub prepovedim ni pustil ustrahovati. Napisal je celo nekaj najstrožjih obtožb, glede dejanj Cerkve, med drugim tudi o prodaji odpustkov.

Biblijo je zagovarjal nepopustljivo. Učil je tudi, da prava cerkev še zdaleč ni rimska hierarhična institucija pod vodstvom papeža, temveč naj bi bila skupina vseh izbranih in Kristusovo mistično telo. Zaradi tega prepričanja so mu tudi sodili na koncilu v Konstanci in ga obsodili za krivoverca. Tudi v svojem nadaljnjem delu ni nikakor odstopal od svojih prepričanj in so ga zato 1415 sežgali na grmadi.

5. ŠPANIJA

Am Anfang des sechzehnten Jahrhunderts war der kulturell-politische Hintergrund Spaniens ganz anders als in anderen europäischen Ländern. Spanien ist nämlich gerade gelungen, das Gebiet der iberischen Halbinsel zurück zu erobern. Der Prozess der Eroberung ist bekannt als die Reconquista. Nach der Ära folgte das Bekehren der jüdischen und muslimischen Bevölkerung. Das war auch der Hauptgrund für die spanische Unempfänglichkeit für Protestantismus. Wichtig war auch der Befehl vom König, dass Spanien im kulturellen, politischen und religiösen Sinn vereinigt werden muss. Die spanische Inquisition hat die Ausweitung des Protestantismus sehr erfolgreich unterdrückt.

Karl V. fürchtete die religiöse Zerrissenheit in Spanien oder im Rest von Europa, deswegen wurde die Gegenreformation gegründet. Dafür war auch die ständige Kriegsdrohung des Osmanischen Reiches wichtig.

Die Gegenreformation und die Inquisition waren sehr erfolgreich, trotzdem hat Protestantismus auch in Spanien Gläubige angeworben. Die trafen sich heimlich, um zu beten und um die Bibel zusammen zu lesen. Protestantismus hat die Angehörigen besonders unter Intellektuellen angeworben. Im Mai 1559 wurden sechzehn Lutheraner auf dem Scheiterhaufen verbrannt. Deswegen flohen viele aus Spanien.

Eine interessante Tatsache ist, dass im Reich von Navarra auch protestantische Herrscher wie Heinrich VI. von Frankreich und seine Mutter Jeanne III. von Navarra herrschten.

Offensichtlich ist, dass Protestantismus Spanien im historischen Sinn wegen der erfolgreichen Inquisition kaum beeinflusst hat.

Družbeno politično ozadje

V zgodnjem šestnajstem stoletju se je Španija glede na svoje politično-kulturno ozadje precej razlikovala od drugih evropskih dežel. Špancem je v tem času uspelo, da so si tako imenovani rekonkvisti priborili nazaj ozemlje na Iberskem polotoku, ki so ga poprej okupirali muslimani. Rekonkvista je bila skoraj osem stoletij trajajoč proces, saj so se proti arabskim zavojevalcem ozemlja bojevala kraljestva severne Hispanije od leta 722 do leta 1492, ko je bila osvojena Granada. Pomembno je tudi dejstvo, da je bilo s tem dogodkom obdobje rekonkviste končano ravno pred tem, ko so Španci odkrili nov kontinent – Ameriko, kar je odprlo vrata zlati dobi španskega in portugalskega imperializma. V času po koncu rekonkviste je v ospredje stopil proces spreobrnjenja muslimanske in judovske populacije, ki je živela na novo osvojenem ozemlju, v krščansko vero, kar je potekalo pod vodstvom španske inkvizicije. To je v veliki meri vplivalo tudi na nedovzetnost ljudi za spreobrnitev v protestantsko vero. Popolna politična, kulturna in verska zedinjenost države je bila namreč prioriteta, zahtevana s strani vladarja. V obdobju luteranske reformacije je bila zato španska inkvizicija po kar štiridesetih letih boja proti heretičnim gibanjem zmožna zelo hitro opraviti tudi z luteranstvom, ko je doseglo Španijo. V dvajsetih letih šestnajstega stoletja je španska inkvizicija ustvarila nekakšno atmosfero sumničavosti, saj si je prizadeval popolnoma izkoreniniti kakršnakoli nova verska gibanja, v sodnih procesih so življenja izgubljali celo bolj svobodomiselni posamezniki, ki se niso v svojih prepričanjih popolnoma pokorili katoliški veri. Karl V. si ni želel razdeljene kraljevine Španije ali podobnega stanja v ostali habsburški Evropi, zaradi konstantne grožnje s strani otomanskega cesarstva. Tako se je rodilo gibanje protireformacije, ki je težilo tudi k reformam znotraj

katoliške Cerkve. Do leta 1550 je bilo vse natisnjeno čtivo podvrženo strogi cenzuri, vse knjige s protestantskim naukom pa so bile strogo prepovedane, po ukazu papeža, ki je v pismu kralju posvaril pred pojavom protestantske krize tudi v Španiji.

Med leti 1530 in 1540 je protestantizem tudi v Španiji kljub precej nenaklonjenim razmeram pridobival vernike. V mestih kot sta Seville in Valladolid so se spreobrnjeni protestanti skrivoma sestajali na svojih domovih, da bi skupaj molili in prebirali Biblijo. Zgodovinski viri navajajo v takratnem obdobju od okoli 1000 do 3000 protestantov. Ti so bili predvsem intelektualci. Med bolj znane reformatorje v Španiji bi lahko prišteli dr. Juana Gila in Juana Pereza de Pinedo. Slednji je združil moči s Franciscom de Enzinasom, da bi prevedla grško Novo zavezo v španski jezik, kar jima je leta 1556 tudi uspelo. Kljub aktivnemu delovanju inkvizicije je tako protestantska vera našla pot tudi v Španijo. Knjige s protestantskim naukom je v Španijo tihotapil Julián Hernández, katerega je nato leta 1557 inkvizicija obsodila na smrt s sežigom na grmadi. Kmalu so se razmere za protestante še nekoliko zaostrole, saj je pod vladavino Filipa II. konservativna Katoliška cerkev v Španiji začela še bolj preganjati heretike, med njimi protestante. Vsi, ki niso bili pripravljeni javno preklicati svojih prepričanj, ki niso bila v skladu z nauki katoličanstva, so se posledično morali soočiti z dosmrtno ječo, druge je doletel kar sežig na grmadi.

Tako je bilo maja 1559 zažganih na grmadi šestnajst luteranov. Oktobra je bilo obglavljenih še nadaljnjih trideset luteranov, kar je sprožilo njihove množične pobege na zahod, saj so bile druge evropske dežele glede svobode vere veliko bolj prizanesljive od njihove domovine. Kakor navajajo zgodovinski viri, se jih je nekaj nastanilo v Ženevi, kjer so se nekateri preusmerili v kalvinizem, spet drugi pa so svoj novi dom našli v Angliji in tako sprejeli anglikansko vero.

Zanimivo je, da so navarskemu kraljestvu na ozemlju Španije vladali, čeprav je Navarra v času protestantske krize v Evropi pripadala francoskemu ozemlju, francoski hugenotski vladarji, med drugim Henrik VI. Francoski in njegova mati, Jeanne III. Navarska, tudi sama pobožna kalvinistka. Ob prihodu protestantske reformacije je kalvinizem dosegel celo Baske prek prevoda Biblije v baskovski jezik, ki je delo Joanesa Leizarraga. Kot kraljica Navarre je Jeanne III. Navarska naročila prevod Nove zaveze v baskovščino v prid svojim podložnikom.

Protestantizem se je vrnil v Španijo po revoluciji leta 1868, ki je pomenila konec vladavine Isabel II. in s tem konec vladavine Burbonov. Pomembna pa je bila tudi, ker je ljudstvo takrat dobilo večjo versko svobodo, ki pa mu je bila pod Francovo diktaturo zopet odvzeta.

Za Špance je imel protestantizem zelo majhen zgodovinski vpliv, prav zaradi zelo učinkovitega delovanja španske inkvizicije, vseeno pa je več veljave dobil v sodobnem času.

6. NEMČIJA

Im Spätmittelalter wohnten in Deutschland etwas mehr als 10 000 000 Menschen. In dieser Zeit kam es zwar zu Krisen wegen Hunger, wegen Überbevölkerung, Pestausbrüche (Schwarzer Tod) und auch zu anti-jüdischen Pogromen und zum abendländischen Schisma. Außerdem begann Papst Leo X. im Jahr 1506 mit dem Bau des Peterdoms. Um das gebrauchte Geld zu bekommen, begann die katholische Kirche Ablässe zu verkaufen. Mit dem Kauf von Ablassbriefen war man frei von Sünden und die Kirchenmänner haben viel Geld verdient. Martin Luther, ein katholischer Geistlicher, ärgerte sich über die Ablassbriefe und andere Fehler. Deswegen hat er am 31. Oktober 1517 95 Thesen mit seinen Ideen zur Verbesserung an die Tür der Wittenberger Kirche genagelt. Damit begann die Reformation.

Družbeno politično ozadje

Čas visokega srednjega veka, čas ko so bila ustanovljena mnoga mesta, prebivalstvo se je sorazmerno z življenjskim standardom naglo povečalo, imenujemo tudi čas zmagovite Cerkve. V 11. in 12. stoletju je namreč Cerkev v sporu znanem kot Investiturni boj bila konflikt s cesarji. Šlo je za vprašanje potrjevanje papeža in višjih cerkvenih uradnikov v Nemčiji, spor pa je bil rešen z Wormskim konkordatom leta 1122, s katerim je papeštvo postalo neodvisno in zmaga je pripadla duhovščini. S tem je papež pridobil ogromno moč, svoj vpliv pa je Katoliška cerkev širila z ustanavljanjem meniških redov.

Življenje visoke duhovščine je postalo zelo potratno, denar so pridobivali z izkoriščanjem verujočega ljudstva. Začeli so s simonijo, to je prodaja cerkvenih položajev, nepotizmom, to je podeljevanje visokih cerkvenih služb sorodnikom in prijateljem. Konec 15. stoletja je zelo pogosta postala tudi prodaja odpustkov. Z njimi je vsak lahko v zameno za denar kupil »odrešitev« za svoje grehe. Poleg sprva navadnih odpustkov so ob potrebi po denarju začeli še s prodajo odpustkov za že pokojne in generalne odpustke. Mnogi ljudje so opazili napake in na njih poskušali opozoriti, Cerkev je v 13. stoletju v odgovor ustanovila Cerkevno sodišče, imenovano inkvizicija. Ta je skladno s sholastiko (miselnost, ki dogme vedno postavlja pred razum) bila boj proti »krivovercem« in ni imela posluha za obtožence, ki pogosto niso bili krivi. Kazen je lahko bila zaplemba premoženja ali celo smrt. Pomembno je, da reformatorji niso bili proti Cerkvi niti proti duhovščini. Temveč so bili za reformiranje le-te, torej za odpravo, po njihovem mnenju, vseh nepravilnosti v delovanju ustanove. Bili so torej proti simoniji, nepotizmu, prodaji odpustkov, potratnemu življenju in podobnim pregreham visoke duhovščine saj so po njihovem mnenju, z božjo masko, izkoriščali preproste ljudi.

V nemških deželah je živel med 5 in 6 milijoni ljudi, velika večina kmetov, ki so bili podrejeni fevdalcem in samostanom. V 11. stoletju so se začela pojavljati prva mesta, ki so se razmahnila predvsem po letu 1100, ob cesarskih utrdbah, gradovih, škofijah in samostanih. Mesta so dobivala prve zakonike, mnoga pa so postala celo cesarska samostojna mesta, ne podrejena škofom in veljakom, temveč direktno cesarju. Cvetelo je trgovanje, obrtniki so se pod strogimi pravili združevali v založništva in manufakture ter bili znani kapitalizma. Mesto Köln na reki Ren je s svojo lokacijo postalo križišče glavnih trgovskih poti tistega časa med vzhodom in zahodom. Postalo je eno

najpomembnejših pristaniških in trgovskih mest, ki je vladalo okoliškim območjem od leta 1248 do 1880.

Vladanje Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti od leta 1356 ni bilo dedno, temveč je cesar bil izvoljen. Sredi 14. stoletja pa je v Nemčiji in drugod po Evropi pustošila kuga, imenovana tudi črna smrt, ki se je po celi Evropi razširila izjemno hitro in pobila med 30 in 60 odstotki vsega takratnega prebivalstva. Poleg tega so bili Judje zaradi verskih in ekonomskih razlogov preganjani in mnogi so se zatekli na Poljsko. Konec 14. stoletja je Nemčijo zaznamovala tudi Shizma (dokončna ločitev Katoliške in Pravoslavne cerkve) in kriza fevdalnega sistema. Zaradi slabega ravnanja zemljiških gospodov z večinskim ljudstvom ter potratnega življenja visokega plemstva in duhovščine je namreč vladalo splošno nezadovoljstvo z oblastjo, ki se je na ravni države kazalo s kmečkimi upori, na ravni Cerkve pa z reformacijo. Na ravni druge se je sicer uradno zaključilo s podpisom Vestfalskega miru leta 1648, medtem ko se je na ravni države končalo šele z meščanskimi revolucijami. Prva je bila Velika francoska revolucija že leta 1789, v večini evropskih držav se je leta 1848 zgodila »pomlad narodov«, v Rusiji pa se je to zgodilo šele leta 1917 z marčevsko in oktobrsko revolucijo.

Med 13. in 15. stoletjem se je v evropskih mestih uveljavil cenovno dostopen papir, ki je omogočil širjenje pismenosti iz samostanov v mesta, čemur je pripomogel Johannes Gutenberg z iznajdbo tiska leta 1456. S tiskom se je povečala potreba po izobrazbi, ki so jo spodbudila verska reformna gibanja in oblikoval se je nov sloj izobražencev. Poceni tisk je igral glavno vlogo v reformaciji.

Cerkev je v srednjem veku imela popolno prevlado nad življenjem posameznika, blišč in razuzdano življenje duhovščine pa je v 14. stoletju sprožilo herezijo (krivoverstvo).

Za časa papeža Leona X., uradno že v novem veku, so v Vatikanu pričeli z gradnjo najbolj prestižne in največje cerkve na svetu, bazilike sv. Petra. Za izgradnjo so potrebovali še več denarja, ljudje so se začeli zavedati samega sebe, sveta in vesolja, kritizirali oblast in začeli dvomiti v verske dogme. Celotno cesarstvo je bilo potrebno upravnih in cerkvenih reform. V znamenju prve so se vrstili kmečki upori, reformacija pa je bila prav tako zgolj še vprašanje časa.

31. 10. 1517 se je reformacija uradno začela. Nemški duhovnik Martin Luther je na vratih cerkve v Wittenbergu (mesto na severovzhodu Nemčije) objavil 95 tez in kopijo objavil na trgu ter jih razdelil tudi nekaterim nemškim veljakom. Opozarjal je na nepravilnosti Cerkve in skušal doseči razpravo o njih. Ena njegovih najbolj znanih, čeprav morda ne najpomembnejših je teza, ki zadeva prodajo odpustkov. Vredna omembe je tudi teza, v kateri je izrazil nestrinjanje z izrabo moči višje duhovščine, prav tako pa se ni strinjal z idejo o papežu kot najvišjem predstavniku Cerkve. Na zboru v Wormsu leta 1521 ga je cesar Karel V. izobčil, toda reformacija se je zelo hitro širila.

Luther se je zatekel na dvor Friderika Saškega, kjer je prevedel Biblijo v nemški jezik, njegovim naukom so se pridružila mnoga severno nemška mesta. Zanimivo je, da se je Luthrov dialekt, kot posledica izida Biblije, kasneje razvil v danes znano moderno nemščino.

Leta 1524 so zaradi velike podpore Luthru po Nemčiji sledili mnogi kmečki izgredi proti vladajočim graščakom, ki pa so bili kmalu zatrti, okoli 100 000 kmetov naj bi bilo ubitih. Zaradi zavračanja luteranstva na državnem zboru v Augsburgu leta 1530 so ustanovili ločeno Luteransko cerkev.

Leta 1545 je bil sklican Tridentinski koncil (cerkveno zborovanje), kjer so zavrnili nauke reformatorjev in določili smernice za obnovo katolištva. Prepovedali so simonijo in prodajo odpustkov, določili so stopnjo zahtevane izobrazbe za duhovništvo in zahtevali strogo spoštovanje celibata. Začela se je protireformacija, v kateri so je imel veliko vlogo red jezuitov (Jezusova družba), katero je ustanovil španski oficir Ignacij Loyola. Red je bil podrejen papežu, izvajal je inkvizicijo, skrbel za šolstvo, dušil reformacijo. Srednja in severovzhodna Nemčija sta bili do takrat skoraj v celoti protestantski. Izšel je tudi spisek prepovedanih knjig. Leta 1555 pa je Karel V. na državnem zboru v Augsburgu moral sprejeti Augsburski mir, s katerim so bili protestanti priznani, sporazum je dal pravico priznavanja vere knezom, po principu »čigar vladanje, tega vera« (»Cuius regio, eius religio«).

7. VIRI

- Rajhman, J. 2013. *Slovenska Biografija: Primož Trubar*. [internet]. [4. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi729148/>.
- Primož Trubar*. [internet]. [4. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Primo%C5%BE_Trubar.
- Reformacija*. [internet]. [4. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Reformacija>.
- Reformation*. [internet]. [4. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Reformation>.
- Zgodovina Slovenije*. [internet]. [4. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Zgodovina_Slovenije.
- France in the Middle Ages*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/France_in_the_Middle_Ages#The_Hundred_Year_s'_War.
- French Wars of Religion*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/French_Wars_of_Religion.
- Hugenoti*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Hugenoti>.
- Huguenots*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/Huguenots#Wars_of_religion.
- Jean Calvin*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Jean_Calvin.
- Reformation*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Reformation>.
- St. Bartholomew's Day massacre*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/St._Bartholomew%27s_Day_massacre.
- Stoletna vojna*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Stoletna_vojna.
- The Reformation and Wars of Religion in France*. [internet]. 2018. [Citirano 6. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780195399301/obo>.

- Anglicanism*. 2018. [internet]. [citirano 6.1.2018]. Dostopno na naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Anglicanism>.
- Barrow, M. 2013. *Primary Homework Help: The Tudors*. [internet]. [citirano 5.1.2018]. Dostopno na naslovu: http://primaryhomeworkhelp.co.uk/tudors/ship_websites.htm.
- Canterbury Cathedral*. 2017. [internet]. [citirano 5.1.2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/Canterbury_Cathedral.
- Henri VII of England*. 2017. [internet]. [citirano 5.1.2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_VII_of_England.
- Henrik VIII. Angleški*. 2017. [internet]. [citirano 5.1.2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Henrik_VIII._Angle%C5%A1ki.
- Wars of the Roses*. 2017. [internet]. [citirano 3.1.2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/Wars_of_the_Roses.
- Češka*. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C5%A1ka>.
- Vestfalski mir*. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. <https://wol.jw.org/sl/wol/d/r64/lp-sv/2004205>.
- Jan Hus*. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://wol.jw.org/sl/wol/d/r64/lpsv/1101990045?q=jan+hus&p=par>.
- Protestantizem. 2018. Wikipedija. [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Protestantizem>.
- Protestantism 2018. Wikipedia. [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Protestantism>.

DRAMSKA UPRIZORITEV

Martin Luther – UVOD

Sehr geehrte Damen und Herren,

willkommen zu unserer Präsentation von Martin Luther. Martin Luther war ein deutscher Mönch, der die Kirche reformierte. Er lebte von 1483 bis 1546.

Seit 1505 lebte Martin Luther in einem Kloster in Erfurt. Als Mönch musste er arbeiten, beten und fasten. Er studierte Theologie und las intensiv die Bibel. 1512 wurde er Professor an der Universität Wittenberg, außerdem predigte er in der Stadtkirche.

Zu Luthers Zeit bestimmte die Katholische Kirche das Denken: Das Leben sei nur eine Prüfung. Wer es lebe, wie Gott es wolle, komme in den Himmel. Wer sündige, der komme ins Fegefeuer. Was Gottes Wille ist, das erklärten allein die Kirchenmänner. Sie verdienten viel Geld mit der Angst der Gläubigen vor dem Fegefeuer, indem sie Ablassbriefe verkauften. Diese Dokumente versprachen die Vergebung von Sünden durch Gott.

Damit war Luther nicht zufrieden, deswegen nagelte er am 31.10.1515 an die Tür der Wittenberger Kirche 95 Thesen: seine Vorschläge, wie die Katholische Kirche aussehen sollte.

Luthers Lehre verbreitete sich sehr schnell, aber deswegen hatte er auch immer mehr Feinde. Papst Leo X. exkommunizierte ihn 1521.

Friedrich der Weise (1463-1525), Kurfürst von Sachsen, versteckte Luther zehn Monate lang auf der Wartburg. In dieser Zeit übersetzte Luther das Neue Testament ins Deutsche. Dann brauchten die Deutschen keine Priester mehr, die ihnen die lateinische Bibel erklären würden. Die Lutherbibel ist nicht nur für die Reformation wichtig, sondern auch für die deutsche Sprache. Sie ist die Basis für die einheitliche deutsche Schriftsprache.

In dieser Vorstellung heben wir einige Momente aus seinem Leben hervor, nämlich: seine Jugend, Schulzeit, eine Predigt und das Nageln von 95 Thesen.

Wir hoffen, Sie haben viel Spaß und danken für Ihre Aufmerksamkeit.

Hier können wir Luther und seine Familie sehen, und auch wie er einen Teil seiner Kindheit verbracht hat.

Luthers Leben:

Mama: Sehr geehrte Damen und Herren. Mein Name ist Margaretha Luther. Ich bin eine tüchtige frau. Hier sind mein Ehemann Hans und mein Sohn Martin.

Vater und Luther: (stopita v ospredje): Hallo, wie geht's?

Mama: Zurzeit leben wir in Eisleben und wir haben nicht viel Geld. Hans arbeitet als Bergarbeiter, aber er bekommt zu wenig Geld.

Vater: Ja richtig! Deswegen habe ich einen neuen Job in Mansfeld bekommen.

Mama und Luther: Das ist ja schön!

Vater: Richtig, und jetzt wollen wir umziehen.

Mama und Luther: Ja natürlich, dann werden wir besser leben.

(Die Familie zieht nach Mansfeld.)

Vater: Ich habe eine gute Nachricht. Ich bin ein Mitglied der Stadtrat geworden. Jetzt bin ich erfolgreich und habe viel Geld. Ich will, dass mein Sohn Martin auch ein wichtiger und erfolgreicher Mann wird wie ich. Margaretha, wir müssen ihn in die Schule schicken.

Mama: Bist du sicher?

Vater: Ja, unser Martin wird Rechtsanwalt!

Mama: Hörst du das Martin? Du wirst in die Schule gehen!

Luther JR.: Wunderschön!

Luther hat nach viel Arbeit das Jurastudium begonnen.

Luthers Schulleben

(In dem Klassenzimmer)

Lehrer: Setzt euch alle! Bitte, Ruhe! (Učenci ga ne upoštevajo), Ruhe, oder ich werde euch mit diesem Stock schlagen! (Učenci se umirijo, razen Lutra.): OK, du Schlaumeier, streck deine Hände hinaus! (Udari Lutra po rokah.)

Luther: War das wirklich notwendig?

Lehrer: Ja, weil das der einzige Weg ist, euch zu disziplinieren!

Luther: Warum muss ich denn hier sein?

Lehrer: Warum?! Weil dein Vater es so wollte und weil Jurastudenten den besten Ruf haben, außerdem könntest du mehr Geld verdienen.

Ein anderer Student: Können wir jetzt bitte weitermachen?

Lehrer: Ja, natürlich, lest eure Jurabücher bis zur Seite 45 und dann werde ich euch die Sachen erklären.

Luther und seine Entscheidung zum Priester

Mutter: Hast du noch viel Arbeit an der Uni?

ML: Nein Mutter, haben Sie keine Sorgen um mich... auf Wiedersehen!

Mutter: Warte, Martin! Möchtest du nicht noch ein bisschen bleiben? Draußen ist ein schlimmes Gewitter... mit deinem Vater würden wir dich noch ein bisschen bewirten. (Dregne očeta, naj kaj reče.)

Vater: Ja, na klar! Aber Martin sollte nicht zu lange bleiben... Für gute Ergebnisse muss man viel lernen!

ML: Vater, Sie haben Recht! Ich werde jetzt gehen. Mutter, haben Sie keine Sorgen um mich! Ich werde aufpassen... Ich verspreche es Ihnen!

Mutter: (besorgt): Ich weiß es nicht, mein Sohn, ob das eine gute Idee ist...

ML: Na klar, und auf Wiedersehen!

Mutter und Vater: Auf Wiedersehen!

(Gewitter und Blitze)

ML: (schaut überrascht um sich herum): Solch ein Gewitter hat es schon lange nicht gegeben. Vielleicht sollte ich auf meine Mutter hören...

(Das Gewitter wird stärker...)

ML: (ein bisschen besorgt): Woher kommen all diese Blitze auf einmal? Der Himmel ist so schwarz wie schon lange nicht... Gibt es hier einen Zufluchtsort? Gott, bitte hilf mir!

(mit Panik) Kein Zufluchtsort... die Wiesen so groß, ich fühle mich so schwach in diesem Gewitter...

Ah, Mutter, Vater! Meine Freunde! Werde ich sterben? Werde ich euch noch jemals sehen? Ich bitte euch alle dort oben, die auf mich aufpassen, dass ihr mich beschützt!

(Das Gewitter wird sehr stark.)

ML: Ich schwöre, Heilige Ana, wenn ich das überlebe, werde ich zum Priester!

(Das Gewitter wird sofort ruhiger.)

(Martin geht von der Bühne)

Thesen – Luther

Luther: Und so, meine lieben Freunde, brauchen wir Veränderungen in unserer Kirche. Die tut uns nämlich nicht gut und interessiert sich nur für sich. Deswegen habe ich mich entschlossen, 95 Thesen zusammenzustellen, um so vielleicht die Kirche zum Verstand zu bringen.

Priester: Aber das wird Ihnen viel Ärger bringen und Sie werden nicht in den Himmel kommen!

Luther: Es wird trotzdem geschehen. Wir brauchen nämlich Veränderungen! Warum kann die Kirche einem gottlosen Menschen gegen Geld Sünden vergeben? (Nabije 95 tez.)

Priester: (dem Publikum) Und so hat sich der Papst entschieden, dass er Luther aus der Kirche verbannt und dass er ihn später auch verfolgt.

“I have held many things in my hands, and I have lost them all; but whatever I placed in God’s hands that I still possess.”- Martin Luther

Isabela Šarec Tobias, Ajda Vesel, Bor Rutar,
Lara Rajačič, Jakob Živalič, Ian Gošnak,
Žana Jereb, Laura Gostiša

Vsebina

MESTA MARTINA LUTHRA	21
ALLSTEDT (Laura Gostiša)	21
Viri:	22
AUGSBURG (Ian Gošnak)	23
Viri:	24
COBURG (Bor Rutar)	25
Viri:	25
EISENACH (Žana Jereb)	26
Viri:	27
EISLEBEN (Isabela Šarec Tobias)	28
Viri:	29
ERFURT (Isabela Šarec Tobias)	30
Viri:	31
HALLE (Ajda Vesel)	32
Viri:	33
HEIDELBERG (Ajda Vesel)	34
Viri:	34
MAGDEBURG (Bor Rutar)	36
Viri:	36
MARBURG (Ian Gošnak)	38
Viri:	39
NORDHAUSEN (Lara Rajačič)	41
Viri:	42
SCHMALKALDEN (Laura Gostiša)	43
Viri:	43
TORGAU (Jakob Živalič)	44
Viri:	44
WITTENBERG (Žana Jereb)	46
Viri:	47
WORMS (Lara Rajačič)	48
Viri:	49
ZEITZ (Jakob Živalič)	50
Viri:	50
ZUSAMMENFASSUNGEN	52
ALLSTEDT (Laura Gostiša)	52

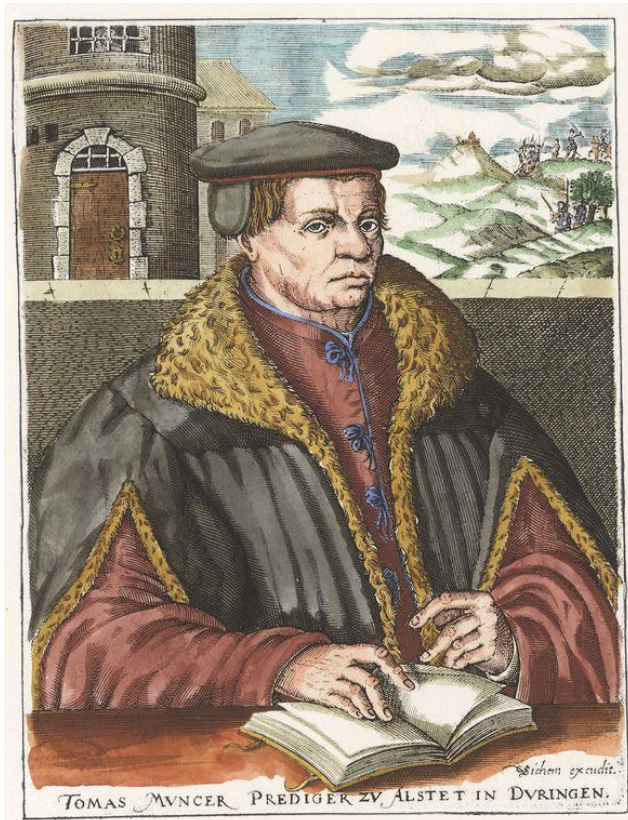
AUGSBURG (Ian Gošnak).....	52
COBURG (Bor Rutar)	52
EISENACH (Žana Jereb).....	52
EISLEBEN (Isabela Šarec Tobias)	52
ERFURT (Isabela Šarec Tobias).....	53
HALLE (Ajda Vesel).....	53
HEIDELBERG (Ajda Vesel)	53
MAGDEBURG (Bor Rutar).....	53
MARBURG (Ian Gošnak)	53
NORDHAUSEN (Lara Rajačič)	54
SCHMALKALDEN (Laura Gostiša)	54
TORGAU (Jakob Živalič)	54
WITTENBERG (Žana Jereb).....	54
WORMS (Lara Rajačič).....	55
ZEITZ (Jakob Živalič).....	55

Naloga naše skupine je bila predstaviti Luthrovo gibanje po Nemčiji v različnih obdobjih njegovega življenja. Podrobno smo raziskali nekatera mesta, ki jih je v svojem življenju obiskal Luther, ter ugotavljali, kako je na mesta vplival. V številnih mestih je njegov vpliv v veliki meri viden še danes. V skupini je bilo osem članov, vsak je raziskal dve mesti. Za vsako mesto smo napisali članek in ga tudi obnovili v nemščini. Za našo skupino je bilo zelo pomembno timsko delo. Med seboj smo si pomagali, dajali predloge in lektorirali besedila.

MESTA MARTINA LUTHRA

ALLSTEDT (Laura Gostiša)

31. oktobra je Martin Luther pritrdil svojih 95 tez na vrata kraljeve cerkve. Na njih so bila obešena tudi vsa obvestila o sporih in visokih akademskih funkcijah. Še istega dne je poslal kopijo svojih tez tudi profesorjem na univerzi v Mainzu. Oni pa so jih označili za krivoverske, saj teza 86 na primer sprašuje, zakaj se cerkve ne gradijo z denarjem bogatih cerkvenih uradnikov namesto z denarjem revnih vernikov.

Papež Leo X je Luthru ukazal, naj neha povzročati težave, vendar je ta zahteva imela ravno nasproten učinek. Luther je začel dajati izjave tudi na temo ostalih problemov. V tistem času so ljudje na primer verjeli, da je papež nezmotljiv. Toda Luther je bil prepričan, da je papež Leo X s prodajanjem odpustkov ravnal napačno. Zato je ugovarjal prepričanju, da se papež ne more motiti.

Thomas Müntzer je bil Lutherjev privrženec in je leta 1519 spregovoril proti katoliški cerkvi. Leta 1523 je Müntzer postal pridigar v Allstedtu. To je bilo majhno mesto v bližini bogatih rudnikov, kar je pomenilo, da je bilo tam vedno veliko nemirnih rudarjev, ki so si želeli socialnih sprememb. Čeprav je imelo mestece samo nekaj sto prebivalcev, pravijo, da se je njegovih ceremonij udeležilo tudi do 2000 ljudi. Müntzer je podpiral rudarje in njihovo prizadevanje za ustanovitev sindikatov, zaradi česar je prišel v spor z

avtoritetami.

Marca leta 1525 je Müntzerju uspelo prevzeti mestni svet Mühlhausena in ustvariti neke vrste komunistično družbo. Do pomladi 1525 se je upor, imenovan »Kmečka vojna«, razširil po večini osrednje Nemčije. Čeprav se je Martin Luther strinjal z večino njihovih zahtev, je še vedno sovražil idejo oboroženega spopada. Potoval je po državi in tvegaj svoje življenje, da je lahko pridigal proti nasilju.

Thomas Müntzer je 15. maja leta 1525 v Frankenhausenu v spopad vodil 8000 kmetov. Pred bitko je kmetom dejal: »Naprej, naprej, dokler je železo še vroče. Naj bodo meči krvavi!« Oboroženi z večinoma le kosami in cepci niso imeli možnosti proti dobro oboroženim vojakom Filipa I. Hessenskega in vojvode Georga Saškega. Poln napad pohote in konjenice je povzročil nagel umik kmetov. V tem spopadu je umrlo čez 3000 kmetov in samo 4 vojaki.

Viri:

2017. *Places associated with Luther*. [internet]. [citirano 12.01.2017]. Dostopno na naslovu: <http://www.germany.travel/en-mobile/specials/luther/places-associated-with-luther/places-associated-with-luther.html> .

AUGSBURG (Ian Gošnak)

Augsburg je eno najstarejših mest v Nemčiji in je tudi tretje največje mesto na Bavarskem, takoj za Münchnom in Nürnbergom. Mesto je najbolj zraslo med reformacijo in renesanso. V Augsburgu so se oblikovale ideje, predstavili dokumenti in prišlo je do odločitve za Sveto rimsko cesarstvo. Ti dogodki so imeli in še imajo velik pomen ne le v verskem smislu, temveč tudi v smislu kulture in zgodovine.

Martin Luther je obiskal Augsburg dvakrat: prvič leta 1511, ko se je vračal v Wittenberg iz romanja v Rim in drugič leta 1518, ko ga je kardinal Cajetan zaslišal o novi doktrini. Med zaslišanjem je Luther zagovarjal svoje prepričanje in prvič povedal, da mora biti Sveto pismo skrajna cerkvena avtoriteta. Luther je trdil, da je samo božja beseda vir resnične resnice in svobode.

Ko je Luther prispel v Augsburg, je bival v cerkvi sv. Anne.

Namen srečanja s kardinalom Cajetanom je bil preprost. Luther bi se moral odpovedati svojim stališčem o veri in avtoriteti papeža. Navodila kardinala Cajetana so bila, da bi bil Luther, če se svojim stališčem ne bi odpovedal, aretiran in poslan v Rim. Lutherjevi podporniki so to zvedeli in mu pomagali zbežati v Wittenberg ponoči 20. oktobra 1518.

Pomen mesta Augsburg se je povečal, ko je leta 1530 Charles V sklical sestanek t.i. Imperial Diet, da bi rešili razna verska vprašanja. Phillip Melancthon je bil predstavnik Lutherja na sestanku in glavni avtor Augsburgske konfesije (veroizpovedi), ki je bila napisana v škofovskem stanovanju v Augsburgu. Danes ta dokument še naprej zagotavlja doktrinarno osnovo za 59 protestantskih in luteranskih cerkva, ki imajo približno 70 milijonov članov po vsem svetu. Posledica teh dogodkov je, da je ime Augsburg znano po vsej krščanski skupnosti. Augsburgska konfesija je dokončna izjava vere za luterane.

Leta 1555 je bil podpisan Augsburgški mir (Augsburger Religionsfrieden). To je bil prvi poskus obvladovanja razmerja med dvema veroizpovedima v cesarstvu, da bi zagotovili stopnjo enakosti, čeprav je bilo to dejansko omejeno. Šele z Vestfalskim mirom leta 1648 je bila dosežena resnična "enakost" med dvema glavnima frakcijama. Vsako leto 8. avgusta je v Augsburgu "Praznik za religiozni mir" ("Augsburger Hohes Friendensfest"), ki obeležuje spomin na začetek in konec verskega zatiranja. Od leta 1950 je to uradni praznik, ki se danes praznuje v ekumenski skupnosti.

Viri:

Luther in Augsburg [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<http://remus.shidler.hawaii.edu/genes/Bavaria/augsburgluther/home.htm>.

Luther Augsburg [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://www.luther2017.de/en/experience/towns/augsburg/>.

Augsburg Confession [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
https://en.wikipedia.org/wiki/Augsburg_Confession.

COBURG (Bor Rutar)

Coburg je mesto v Nemčiji na Bavarskem ob reki Itz. Leži ob vznožju višavja Thuring.

Mesto ima veliko turističnih atrakcij. Veste Coburg je verjetno najbolj znana utrdba na hribu, v kateri je živel tudi Luther del svojega življenja. Danes so v njem trije muzeji: vojvodska palača, največji muzej srednjeveškega orožja v Nemčiji in zbirka kovancev, gravur, listin in steklenih izdelkov.

Ob zboru parlamenta v Augsburgu leta 1530 se je Martin Luther v času izobčenja skrival v Coburški utrdbi in izpopolnjeval svoj prevod Svetega pisma v nemščino. Med tem je njegov vdan podpornik na zborovanju predstavil luteransko smer vere. Dandanes je utrdba zelo dobro ohranjena skupaj z Luthrovimi bivalnimi prostori, z originalnim pohištvom in kapelo. Zanimivost je tudi portret Luthra v naravni velikosti, ki ga je naslikal Lucas Cranach ml. leta 1575.

Slika 1: Coburg

Slika 2: Veste Coburg

Viri:

Coburg. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.germany.travel/en-mobile/specials/luther/places-associated-with-luther/coburg.html#!/content/view> .

Coburg. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Coburg> .

EISENACH (Žana Jereb)

Zgodovina mesta Eisenach sega nazaj, vse do 8. stoletja, ko je bilo mesto prvič omenjeno. V preteklosti so mesto obiskovali številni pomembni ljudje iz različnih obdobji, kot so Johann Sebastian Bach, Johann Wolfgang Goethe in tudi Martin Luther. Prav zato ima mesto zelo bogato kulturno dediščino.

Mesto Eisenach

Grad Wartburg

Martin Luther se je prvič pojavil v Eisenachu že v svoji mladosti med leti 1498 in 1501, in sicer v času šolanja na latinski šoli Svetega Georga.

Po cesarskem zboru v Wormsu leta 1521, kjer je moral Martin Luther v svojem slavnem govoru pred cesarjem in kraljestvom zagovarjati svojo teologijo, so se razmere za Luthra nekoliko zapletle. Luther svoje teologije ni želel preklicati, zato je bil maja leta 1521 izgnan iz Wormsa. Cesar je ukazal preganjati Luthra in njegove privrženice ter zažgati reformatorjeve spise. Luthru je na pomoč priskočil volilni knez Friderik Modri, ki je bil njegov podpornik in ga je zaščitil tako, da ga je skrila na grad Wartburg v Eisenachu.

Na gradu Wartburg se je Luther skrival skoraj eno leto, od maja leta 1521 do marca leta 1522, in med tem časom prevedel Novo zavezo iz stare grščine v nemščino. To je močno pripomoglo k širitvi reformacije in razvoju nemškega jezika. Luthrov prevod ni bil prvi prevod Nove zaveze, a se je kmalu uveljavil kot najbolj razširjen prevod Nove zaveze v nemški jezik. V času, ko se je Luther skrival na gradu, se je reformacija širila iz mesta Wittenberg po Evropi.

Z Luthrom je v mestu povezanih tudi nekaj stavb in spomenikov, ki so danes poznane kot glavne znamenitosti mesta Eisenach. Prva in zagotovo najbolj pomembna znamenitost je grad Wartburg, na katerem se je skrival Martin Luther. Grad je bil zgrajen leta 1067, bil je večkrat poškodovan, a vsakokrat popolnoma obnovljen. Od leta 1999 spada tudi na seznam UNESCOVE kulturne dediščine. Danes je ena najbolj obiskanih znamenitosti v Nemčiji. V gradu je tudi muzej.

Naslednja znamenitost je tako imenovana Luthrova hiša v Eisenachu. Martin Luther je živel tam s svojo družino v času šolanja in sicer med leti 1498 in 1501. Hiša je bila močno poškodovana v času druge svetovne vojne. Po obnovi leta 1956 je bila hiša odprta tudi kot muzej Luteranstva.

V mestu na trgu imenovanem Karlsplatz je spomenik Martinu Luthru. Spomenik je delo Adolfa von Donndorfa. Postavljen je bil leta 1895, ko je potekala 374 obletnica Luthrovega prihoda na grad Wartburg v Eisenachu.

Mesto Eisenach ima zelo pestro zgodovino, nanjo pa je močno vplival tudi najbolj znan reformator Martin Luther. Mesto je polno znamenitosti, ki si jih prihajajo ogledovati ljudje iz celega sveta.

Viri:

Martin Luther. wikipedia. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther .

Eisenach. wikipedia. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Eisenach> .

Wartburg. wikipedia. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Wartburg> .

EISLEBEN (Isabela Šarec Tobias)

Martin Luther se je rodil v takratnem mestu rudarjev Eisleben, 10. novembra 1483. Gre za mesto v deželi Sachsen-Anhalt v Nemčiji. Zaradi prisotnosti Luthra je uradno ime mesta Lutherstadt Eisleben. Leži ob železniški progi Halle-Kassel in je bilo za svoje čase glavno mesto okrožja Mansfelder Land, ter predstavlja sedež Verwaltungsgemeinschaft ("skupna občina") Lutherstadt Eisleben.

Buržujška hiša, v kateri se je rodil Luther, je bila zgrajena sredi 15. stoletja. Luthrov oče jo je najel malo pred njegovim rojstvom, leta 1483. V pritličju je še vedno ohranjen prvotni tloris. Leta 1997 je UNESCO Luthrovi rodni hiši podelil status svetovne dediščine. Gre za enega izmed njegovih napomembnejših spomenikov, ki pa zagotavlja tudi izjemen vpogled v življenje poznega srednjega veka. Od 19. stoletja naprej služi kot muzej. Moderniziran in razširjen je bil med letoma 2005 in 2007, obseg razstavnega prostora se je povečal s 500 na 700 kvadratnih metrov. V projekt je bila vključena tudi ljubiteljska šola Luther, ki jo je ustvaril Frederick William III, kralj Prusije. Nova razstava "Von daher bin ich-Martin Luther und Eisleben" razkriva družbene razmere, ki so oblikovale Luthrovo otroštvo in mladost. Prikazanih je okoli 250 predmetov, ki izvirajo iz 13. do 19. stoletja.

Slika 1: Luthrova rojstna hiša.

Prisotnost Martina Luthra se ne odraža zgolj na ravni njegove rodne hiše, ampak je svoj pečat pustil tudi v Eislebenskih cerkvah. Ob rojstvu je bil krščen v cerkvi sv. Petra, kasneje je postal župnik cerkve sv. Anne, svojo zadnjo pridigo pa je imel v cerkvi sv. Andreja. Prav tako je v svojih zgodnjih letih v cerkvi sv. Jurija pel ter imel tam večkrat govore. Obstaja velika verjetnost, da je Luther izpustil svojo zadnjo pridigo in umrl v Eislebenu 18. februarja 1546. Tudi njegovi smrtni hiši je bil dodeljen status svetovne dediščine po UNESCO leta 1997. Tako je postala eden izmed ključnih postankov na Luthrovi poti. Luthrova pot v Eisleben pravzaprav povezuje vsa mesta, ki so povezana z njim. Razstava »Luthrova zadnja pot« v njegovi smrtni hiši govori o potovanju reformatorja in njegovih zadnjih nekaj dneh v Eislebnu. Prikaže njega samega kot tudi njegovo zasebno stran in njegovo ukvarjanje s smrtjo. Še posebej zanimiva je "smrtna soba" - spalna zbornica in ljudje (s Friedrichom Wilhelmom). Dekorirana je na podlagi zgodovinskih podatkov ter vsebuje celo originalno pregrinjalo krste Martina Luthra iz leta 1546.

Slika 2: Luthrov kip

Eisleben ima mnogo spomenikov, ki so posvečeni reformatorju. Na glavnem trgu je spomenik Luthra iz leta 1883, ki predstavlja enega najpomembnejših trenutkov v njegovem življenju, ko se vzpenja v vlogi samozavestnega reformatorja, uničevalca banke papeža. Ravno tako so mu posvečena mnoga imena ulic (Lutherstrasse), šol ter manjših restavracij. Potem sta tu seveda tudi njegova rodna in smrtna hiša.

Viri:

Lutherstadt Eisleben. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu:

<http://www.germany.travel/en/specials/luther/lutherstadt-eisleben.html> .

Luther's deathplace. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu:

<http://www.microsofttranslator.com/bv.aspx?from=de&to=en&a=http%3A%2F%2Fwww.sachsen-anhalt-tourismus.de%2Fkultur%2Fmartin-luther%2Fluthergedenkstaetten%2Fluthers-sterbehaus%2F>

.

Eisleben, Martin Luther's place of birth and death. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na

naslovu: <https://www.luther2017.de/en/experience/towns/eisleben/> .

Eisleben. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu:

https://en.wikipedia.org/wiki/Eisleben#Martin_Luther .

ERFURT (Isabela Šarec Tobias)

Drugače znan kot Lutherjev "duhovni dom" je bil Erfurt kraj, kjer je Martin Luther študiral, kasneje postal menih in spoznal številne zveste prijatelje, kot so Spalatin, Jonas, Lang in Draconites. Mnogi od njih so mu vedno stali ob strani ter kasneje v življenju nanj tudi močno vplivali.

Luthrova pot v Erfurtu se je pričela leta 1501, ko se je s 17-imi leti vpisal na univerzo v Erfurtu. Tam je kasneje magistriral iz gramatike, retorike, logike, metafizike, slovnice, filozofije, dialektike, glasbe, aritmetike, geometrije in astronomije. V tem času je vse kazalo, da je bil na poti, da postane odvetnik.

Ko se je Luther 2. julija 1505 vračal v Erfurt od doma svojih staršev v Mansfeldu, se je zgodil prelomni dogodek njegovega življenja. Ujela ga je grozna nevihta na Stottenheimovih poljih, kjer se je zbal za svoje življenje. Zato je Sveti Ani (zaščitnici rudarjev) zavpil v nebo: "Reši me Sveta Ana, in postal bom menih!" Tako se je Luther zaobljubil da bo svoje življenje posvetil Bogu ter se dva tedna kasneje pridružil Avguštinskemu samostanu. Leta 1507 je bil v Erfurtski katedrali posvečen v duhovnika. Erfurt je leta 1511 zapustil in postal profesor v Wittenbergu. Kljub temu je v naslednjih 20 letih Erfurt zaradi gostovanja kolegov ali pa pridobivanja zdravstvene oskrbe večkrat obiskal. Zadnjič je Erfurt obiskal 27. julija 1540.

Na sam Avguštinski samostan je vplivala tudi Luthrova reformacija, zaradi katere je leta 1525 postal dom luteranske župnije sv. Janeza. Večina zgodovinarjev meni, da njegova odločitev pristopa k cerkvi ni bilo spontano dejanje, ampak da je bila ideja že oblikovana v Luthrovem umu. Odločitev, da postane menih, je bila težka, z njo je zelo razočaral svojega očeta. K odločitvi naj bi ga gnal tudi strah pred peklom in Božjo jezo. Čutil je, da bi mu življenje v samostanu pomagalo najti odrešitev.

Knjiga, ki jo je leta 2003 objavil Avguštinski samostan, pojasnjuje spremembo Luthrovega življenjskega sloga:

"Martin Luther je bil sprejet v stojnico novice. Ni mu bilo dovoljeno govoriti brez dovoljenja in običajno je moral hoditi s ponižnim pogledom. Menihovo življenje je bilo strogo urejeno. Luther je o tem kasneje povedal: Listje na vrtu ni dovoljeno pobrati brez dovoljenja. Kljub temu, da se je Luther zelo trudil, se je nerodno držal pravil in se prisilil, da je bil zgleden. Ponoči se je zadrževal v hladnem samostanu na svoji odeji. "

Martin Luther je za cerkveni razvoj Erfuta odigral bistveno vlogo. Zato je bil v mesto vedno veličastno sprejet. Še danes mu je v mestu posvečenih mnogo stvari. Vsako leto v Erfurtu praznujejo praznik Martina Luthra. Po njem se imenuje tudi mnogo lokalnih krčem in druge manjše lokalne obrtniške dejavnosti. Poleg tega v vasi Stottenheim stoji kamen, ki označuje kraj njegove najbolj radikalne odločitve. Brez tega zgodovinskega dogodka Luther morda nikoli ne bi postal reformator, ki je spremenil svet!

Viri:

Martin Luther. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu:

<https://www.biography.com/people/martin-luther-9389283> .

The Luther connection. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: [https://www.visit-](https://www.visit-luther.com/luthercities/erfurt/the-luther-connection/)

[luther.com/luthercities/erfurt/the-luther-connection/](https://www.visit-luther.com/luthercities/erfurt/the-luther-connection/) .

Martin Luther in Erfurt. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu:

<https://europeforvisitors.com/germany/erfurt/erfurt-martin-luther.htm> .

http://www.erfurt-guide.de/dr._martin_luther_engl.htm

Dr. Martin Luther in Erfurt. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: [http://www.erfurt-](http://www.erfurt-guide.de/dr._martin_luther_engl.htm)

[guide.de/dr._martin_luther_engl.htm](http://www.erfurt-guide.de/dr._martin_luther_engl.htm) .

HALLE (Ajda Vesel)

Martin Luther je svojo pot po Nemčiji opravljal zgolj z enim namenom – širjenjem protestantizma. Veliko mest v Nemčiji je imelo zelo veliko vlogo pri njegovih pridigah, ki so kasneje pustile tudi zelo velik vpliv na samo mesto in prebivalstvo. Eno izmed obiskanih mest med reformacijo je bilo tudi mesto Halle.

Halle je mesto, ki leži na jugu nemške dežele Saške-Anhalt. V tem mestu je živel eden izmed največjih Luthrovih nasprotnikov, kardinal Albrecht, kateremu je Luther leta 1517 poslal pismo, ki je vsebovalo 95 tez, kasneje pribitih na vrata cerkve v Wittenbergu. Martin Luther mu je očital predvsem prodajo odpustkov, s katero je Cerkev bogato služila. Na Veliki petek, leta 1541, je imel Luther pridigo v cerkvi Marktkirche. S slednjo je na stran pridobil veliko število prebivalstva in s tem se je v mestu začel vse bolj uveljavljati vpliv reformacije. Leta 1541 je moral zaradi prevelikega vpliva nove miselnosti mesto zapustiti tudi kardinal Albrecht. Po smrti Martina Luthra v Eislebenu leta 1546, so njegovo truplo prenesli v Halle, kjer so naredili odlitek njegovega obraza in njegovih rok. Posmrtna maska je shranjena v cerkvi Marktkirche, kjer si jo je možno ogledati na razstavi. Vpliv Luthra na mesta v Nemčiji je viden še danes.

Luthrovo ime nosi ena najuglednejših univerz v Evropi. Univerza se imenuje Martin Luther University of Halle-Wittenberg. Zanimivo je, da sta se v to univerzo leta 1817 združili dve univerzi. Obe univerzi izhajata iz mest, kjer je Luther deloval, vendar je kot profesor deloval le na univerzi v Wittenbergu.

Slika 3 – Marktkirche

Slika 2-posmrtna maska Martina Luthra

Viri:

The Luther Connection. [internet]. [citirano dne: 12.1.2018]. Dostopno na: <https://www.visit-luther.com/luthercities/halle-saale/the-luther-connection/> .

Halle (Saale): Residenz von Luthers Gegenspieler. [internet]. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <https://www.luther2017.de/de/erleben/staedte/halle-saale/> .

Halle (Saale). [internet]. 2017. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: [https://en.wikipedia.org/wiki/Halle_\(Saale\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Halle_(Saale)) .

Halle. [internet]. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <http://www.germany.travel/en/specials/luther/places-associated-with-luther/halle.html> .

Two cities for a Hallelujah. [internet]. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <https://r2017.org/en/kirchentag-on-the-way/halle-eislebenwiki/Heidelberg> .

HEIDELBERG (Ajda Vesel)

Heidelberg je eno izmed mest, ki je imelo velik pomen za reformacijo v Nemčiji. Leži v zvezni deželi Baden-Württemberg, natančneje med Stuttgartom in Frankfurtom na Majni.

Mesto je pomembno predvsem zato, ker je aprila, leta 1518, tam potekala Heidelberška konferenca. Na univerzi za umetnost je 26. aprila v predavalnici potekala debata. Na njej so se zbrali avguštinci (predstavniki meniškega redu, poimenovani po sv. Avguštinu) in Martin Luter, ki je debato tudi vodil. V času debate je prebival v avguštinskem samostanu. Na tej konferenci se je prvič po pribitju 95. tez spet pojavil v javnosti. Na njej je Luter predstavil 28 teoloških in 12 filozofskih tez. Predstavil je svojo idejo nove teologije (veda o Bogu), ki je temeljila na popolni odvisnosti človeka od usmiljenja Boga. Med občinstvom je bilo takrat veliko ambicioznih teologov, ki so kasneje postali reformatorji. To sta bila npr. Johannes Brenz in Martin Frecht.

Konferenca v Heidlebergu je simbolno začetek reformacije v Palatinatu. Palatinat je je grofija nemškega palatina ob srednjem Renu in volilna kneževina v Svetem rimskem cesarstvu. 40 let je palatinat ostal neodločen – Princ Frederick je sprejel kalvinizem, kasneje leta 1556 pa je njegov sin sprejel luternastvo. Dinastija je ostala luteransko usmerjena vse do trideset letne vojne. Grof Wolfgang, brat princa Fredericka Electorja IV, je Lutra povabil na Heidelberški grad. V spomin na obisk Lutra, si je na območju univerze, kjer je prej stal nekdanji avguštinski samostan, mogoče ogledati Lutrovo ploščo.

Slika 4 - Heidelberški grad

Viri:

Martin Luther in Heidelberg. [internet]. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <http://www.heidelberg-marketing.de/en/culture/500-years-reformation/martin-luther-in-heidelberg.html> .

Martin Luther in Heidelberg . [internet]. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <http://www.heidelberg.de/hd,Lde/217883.html> .

Martin Luther in Heidelberg. [internet]. 2009. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: http://www.guideheidelberg.de/article_single.php?lng=en&cid=0&aid=116 .

Avguštinci. [internet]. 2013. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Avgu%C5%A1tinci> .

Palatinat. [internet]. 2017 [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Palatinat> .

Heidelber. [internet]. 2017. [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na:
<https://sl.wikipedia.org/wiki/Heidelberg> .

Heidelberg. [internet]. 2018 [citirano dne: 12.1.18]. Dostopno na: <https://de.wikipedia.org/> .

MAGDEBURG (Bor Rutar)

Magdeburg je glavno in največje mesto Saške-Anhalt v Nemčiji. Leži ob reki Labe in je bilo eno najpomembnejših srednjeveških mest v Evropi.

Ob vojnah za protestantizem se je mesto pridružilo Šmalkaldenski zvezi. To je bila protestantska vojaška zveza mest. V kasnejših letih je obveljalo za središče protestantizma in bilo eno izmed prvih večjih mest, ki so objavljala Luthrova dela. Leta 2005 je mesto praznovalo svojo 1200-letnico ustanovitve.

Martin Luther je leta 1497 pričel šolanje v Magdeburgu, vse do leta. Učil se je pri Bratih skupnega življenja, srednjeveškem duhovnem gibanju, do leta 1498. Leta 1524 se je vrnil in pridigal o protestantizmu z velikim uspehom. S tem je povzročil vzpon protestantizma in načrtoval pot protestantizma mestu Magdeburg, ki se je kasneje pridružilo Šmalkaldenski zvezi. Danes so Luthrov trud obeležili s spomenikom pred cerkvijo sv. Janeza.

Slika 5: Magdeburg

Slika 6: kip Martina Luthra

Viri:

Magdeburg. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.germany.travel/en-mobile/specials/luther/places-associated-with-luther/magdeburg.html#!/content/view>.

Magdeburg. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Magdeburg>.

MARBURG (Ian Gošnak)

Martin Luther je prispel v Marburg 3. septembra 1529, da bi se udeležil verskega sestanka. Takrat je šel po mestu preko trga do hiše na vogalu, na kateri je zdaj znak z napisom »Martin Luther je bil tukaj leta 1529.«

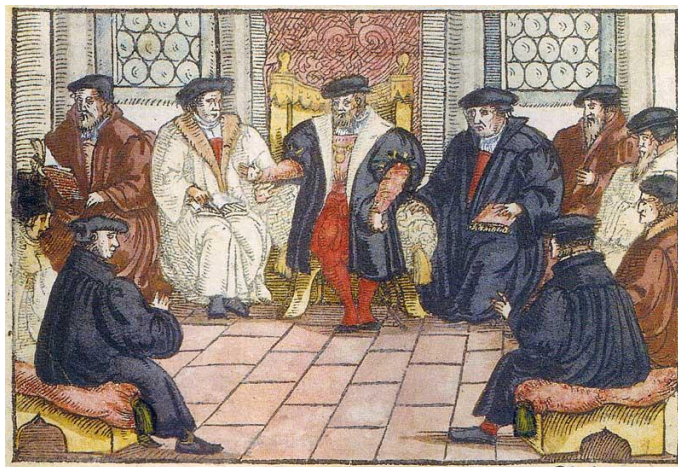
Sestanek ali t. i. kolokvij je bil na gradu Marburg. Ta sestanek je poskušal rešiti spor med Martinom Luthrom in Ulrichom Zwinglijem o resnični prisotnosti Kristusa na Gospodovi večerji. Dogodek se je odvijal med 1. oktobrom in 4. oktobrom leta 1529. Vodilni protestantski reformatorji tega časa so se udeležili sestanka zaradi ukaza Philipa I. iz Hessna. Namen konference je bil političen; Philip I. je želel združiti protestantske države v političnem zavezništvu in v ta namen je bila razprava pomembna.

Philip I. iz Hessna si je prizadeval za združitev vseh vodilnih protestantov. Verjel je, da so protestanti kot razdeljeni posamezniki ranljivi. Če bi bili poenoteni, bi bili bolj močni. Verska harmonija je bila ključnega pomena za kakršnokoli združitev pri protestantih.

Čeprav sta oba pomembna reformatorja, Luther in Zwingli, ugotovila soglasje o štirinajstih teoloških točkah, se nista strinjala pri zadnji točki. Imela sta različni prepričanja glede prisotnosti Kristusa na Gospodovi večerji. Tega problema niso rešili niti pred koncem sestanka. Luther je verjel, da je Kristusovo človeško telo vsepovsod (prisotno na vseh krajih) in tako prisotno v kruhu in vinu. To je bilo mogoče zaradi božjih lastnosti Kristusove človeške narave. Zwingli je verjel, da je Kristusovo človeško

telo lahko prisotno samo na enem mestu. Zaradi te razlike Luther najprej ni hotel priznati Zvinglija in njegovih privržencev kot kristjanov.

Po koncu kolokvija, ko je bilo jasno, da sporazum ne bo dosežen, je Philip prosil Luthra, naj pripravi seznam doktrin, o katerih sta se strinjali obe strani. Martin Luther je Marburg zapustil 5. oktobra 1529.

Danes je v Marburgu tudi šola poimenavana po Luthru.

Viri:

Luther in Marburg [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://www.marburg.de/portal/seiten/luther-in-marburg-900001362-23001.html>.

Luther Marburg [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://www.luther2017.de/de/erleben/staedte/marburg/>.

Marburg Colloquy [internet]. [citirano 13. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
https://en.wikipedia.org/wiki/Marburg_Colloquy.

NORDHAUSEN (Lara Rajačič)

Nordhausen je nemško mesto v Thüringenu. Mesto ima približno 44.000 prebivalcev. Leži v centralni Nemčiji, 60km severno od mesta Erfurt. Mesto je bilo prvič omenjeno v letu 927 in je postalo eno najpomembnejših mest centralne Nemčije. Znano je bilo po proizvodnji tobaka, danes pa se usmerjajo v proizvodnjo žgane pijače.

Martin Luther je mesto Nordhausen obiskal dvakrat. Prvič 30. maja 1516, drugič pa 22. aprila 1525.

Luther je o mestu Nordhausen povedal tudi: »Ne poznam nobenega mesta v centralni Nemčiji ali drugače nobenega mesta, ki se podreja evangeliju tako kot se Nordhausen. Imelo bo čast pred bogom in vsem drugim v življenju.«

Spomini na Martina Luthra v Nordhausnu:

Cerkev St. Blasii, ki je bila nedavno prenovljena. V njej je imel Luther veliko pridig. Velja za pozno gotsko gradnjo iz 14. in 15. stoletja. Pred cerkvijo stoji Luthrov kip, ki ga je naredil umetnik Peter Genßler.

Kunsthhaus Meyenburg: znana je od leta 1555, ko je v 64 letu starosti

umrl mestni pisatelj in župan Michael Meyenburg. Nordhausen ga pozna po tem, da je bil gonilna sila pri reformaciji. V hiši so portreti pomembnih reformatorjev, in sicer Luthra in Müntzerjevih tovarišev.

Viri:

Nordhausen. wikipedija. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:

<https://de.wikipedia.org/wiki/Nordhausen> .

Nordhausen-Luther denkmal. mdr. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:

<https://www.mdr.de/thueringen/nord-thueringen/nordhausen/luther-denkmal-nordhausen-104.html> .

Nordhausen. Luther2017. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:

<https://www.luther2017.de/de/erleben/staedte/nordhausen/> .

SCHMALKALDEN (Laura Gostiša)

Schmalkalden je mesto v okrožju Schmalkalden-Meiningen, v jugozahodnem delu države Thüringen v Nemčiji. Nahaja se na južnem pobočju turingskega gozda na reki Schmalkalde, ob pritoku Werre.

Romantično srednjeveško mesto ima pomembno vlogo v Evropski zgodovini v 16. stoletju. Leta 1531 je mestna dvorana Schmalkalden bila mesto ustanovitve Schmalkaldic lige protestantskih knezov pod vodstvom Landgrave Philip I iz Heseseja, da bi zaščitili verske in politične interese znotraj svojih področij. Leta 1537 so bili člani Smalcald Martin Luther, Philipp Melanchthon in drugi reformatorji.

Slika 1: Schmalkalden mesto

Na razstavi v Luthrovi hiši, na pol leseni zgradbi v stari četrti kjer je prebival Luther, pa lahko najdemo štukaturo iz 1687, ki nosi posvetilo in luteranski simbol laboda.

Viri:

2017. *Places associated with Luther*. [internet]. [citirano 12.01.2017]. Dostopno na naslovu: <http://www.germany.travel/en-mobile/specials/luther/places-associated-with-luther/places-associated-with-luther.html>

TORGAU (Jakob Živalič)

Martin Luther je nekoč rekel, da so zgradbe v Torgau lepše od zgradb iz antičnih časov in to velja še danes. S 500 renesančnimi in pozno gotskimi stavbami je Torgau na Saškem arhitekturni biser mednarodne zapuščine. Torgau je bil z gradom Hartenfels v času reformacije politično središče. Pregovor pravi: "Wittenberg je mati, Torgau pa doji reformacije".

Slika 1: Torgau na zemljevidu Nemčije

Najbolj impresiven v Torgau je grad Hartenfels. Kamnite spiralne stopnice elegantno vijugajo svojo pot navzgor do vrha, kjer stoji najstarejši Luthrov kip. Kapelo v palači je leta 1544 posvetil prav veliki reformator Luther. [Kapela Torgau](#) je bila prva posvečena protestantska cerkev. Martin Luther jo je pohvalil z besedami: " [Salomon](#) nikoli ni zgradil tako lepega templja, kot je kapela Torgau."

Vendar v Torgau ni živel le Luther, ampak tudi njegova vdova, Katharina von Bora. Leta 1552 je z otroki pobegnila pred kugo iz Wittenberga. Vendar je pri prevozu imela nesrečo in je v kratkem času za posledicami te nesreče umrla v Torgau. V hiši, kjer je umrla, je danes muzej, njena grobnica pa se nahaja v cerkvi sv. Marije.

Sprehod po stari zgodovinski četrti mesta Torgau je kot bi stopil korak nazaj v čas renesanse. Posebej impresiven je trg z renesančno mestno hišo in skupina drugih veličastnih plemiških hiš, ki ga obkrožajo. V mestu je tudi najstarejša trgovina z igračami v Nemčiji in ena najstarejših lekarn na Saškem, Mohrenapotheke.

Slika 2: grad Hartenfels

Slika 3: kapela Torgau

Viri:

Auf Luther's Spuren in Torgau. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.luther.de/lu96/t/hist.html> .

Torgau. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.germany.travel/en/specials/luther/places-associated-with-luther/torgau.html> .

Torgau. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://de.wikipedia.org/wiki/Torgau> .

Torgau. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Torgau> .

Torgau: Amme der Reformation. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://www.luther2017.de/de/erleben/staedte/torgau/> .

WITTENBERG (Žana Jereb)

Wittenberg ali uradno *Lutherstadt Wittenberg* je nemško mesto, ki pripada Saški regiji in leži ob reki Elbi. V preteklosti je Wittenberg pripadal zgornji Saški, ki je bila del sveto rimsko nemškega cesarstva. Na zgodovino mesta sta gotovo najbolj vplivala Martin Luther in reformacija, ki se je začela prav v tem mestu in se nato razširila po Evropi. Veliko stavb v tem mestu je povezanih z Luthrom, njegovim delovanjem in obdobjem, v katerem je živel. Nekatere stavbe v Wittenbergu spadajo celo pod UNESCOVO kulturno dediščino, in sicer že od leta 1996.

mesto Wittenberg

95 Luthrovih tez

Wittenberg je bil v prvih letih svojega obstoja znan kot mala vasica v lasti Flemskih kolonistov. V naslednjih stoletjih se je Wittenberg razvil v pomembno trgovsko mesto. K temu je pripomogla njegova centralna lega in pa bližina reke Elbe. V naslednjih letih, ko se je v mesto priselil saški knez Fredirik Modri, je mesto dobilo tudi politični in kulturni pomen. Leta 1502 je bila zgrajena zelo znana Wittenberška univerza, ki je privabila številne pomembne mislece tistega časa. Med drugimi tudi profesorja teologije Martina Luthra in profesorja grščine Philippa Malanchthona.

31. oktobra 1517 je Martin Luther na vrata Grajske cerkve v Wittenbergu pribil 95 tez, s katerimi je izpostavil nepravilnosti delovanja cerkve, na primer prodaja odpustkov. Ta dogodek velja za začetek reformacije, ki se je nato širila po Evropi. Grajska cerkev je bila med vojnami dvakrat huje poškodovana, a so jo obakrat obnovili. Danes je cerkev, v kateri je tudi muzej, pomembna znamenitost, saj je to tudi mesto, kjer leži Luthrov grob.

Pomembna je tudi mestna cerkev Wittenberga, znana kot Stadtkirche. Gre za zelo staro in mogočno cerkev z dvema zvonikoma, v kateri je potekalo veliko Luthrovih pridig. V tej cerkvi se je Martin Luther poročil s Katharino Van Boro. Na istem mestu so bili krščeni vsi Luthrovi otroci.

V času, ko je Luther bival v Wittenbergu, je stanoval v danes imenovani Luthrovi hiši, ki leži na ulici imenovani Collegienstrasse. Originalno je bil to auguštinski samostan, kjer je kasneje Luther živel skupaj s svojo družino. Danes je Luthrova hiša največji muzej reformacije na svetu in spada pod UNESCOVO kulturno dediščino. Večina sob v hiši je na ogled še vedno enakih, kot so bile v času Luthrovega gibanja.

Znamenitost, ki se dandanes ne zdi nič posebnega, a ima zelo pomembno zgodovinsko vlogo, pa je Luthrov hrast. Luther je na tem mestu namreč javno zažgal listino, s katero mu je papež zagrozil z izobčenjem iz Cerkve. Listina se je imenovala bula in je bila papežev odgovor na Luthrove spise, ki so izpostavljali nepravilnosti cerkve. S tem, ko je Luther listino zažgal, je bil izobčen iz cerkve.

Reformacija z Martinom Luthrom na čelu je dala mestu Wittenberg zelo pomembno zgodovinsko vlogo. Prav v tem mestu se je začelo množično in vplivno gibanje reformacije, ki se je od tod razširila po Evropi. Wittenberg je prav zaradi Luthra še danes poznan po svetu. Mesto obiskujejo ljudje iz celega sveta, da bi si ogledali znamenitosti in dediščino, ki jo je za seboj zapustil Martin Luther.

Viri:

Unesco – weltkulturerbe. [internet]. 2016. [citirano 10. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://lutherstadt-wittenberg.de/en/culture/unesco-weltkulturerbe/lutherhaus/> .

Martin Luther. [internet]. 2017. [citirano 10. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther .

Wittenberg castle church. [internet]. 2017. [citirano 10. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://www.uncommon-travel-germany.com/wittenberg.html#wittenberg-castle-church> .

WORMS (Lara Rajačič)

Worms je nemško mesto v Porenju. Nahaja se ob Zgornjem Renu približno 60km jugo-zahodno od Frankfurta ob Majni. Ima okoli 80.000 prebivalcev. Ime izhaja iz keltske besede *Borbetomagus*, kar pomeni "naselje v vodnem območju".

V začetku 5. stoletja, je bil Worms prestolnica Kraljevine Burgundije in s tem prizorišče srednjeveške legende o Nibelungih, ki se nanaša na to obdobje. Worms je rimskokatoliška škofija vsaj od leta 614 in pomembna grofija v Palatinatu Karla Velikega. Stolnica v Wormsu je ena od »cesarskih stolnic« in med najlepšimi primeri romanske arhitekture v Nemčiji. Worms je cvetel v visokem srednjem veku kot svobodno cesarsko mesto. Več kot sto cesarskih zborov je potekalo v Wormsu, tisti iz leta 1521 (splošno znan kot državni zbor v Wormsu), se je končal z Wormsovim odlokom (Worms edikt), v katerem je bil Martin Luther razglašen za krivoverca. Danes je mesto industrijsko središče kemične in kovinske industrije in je znano kot izvor vina Liebfraumilc.

Politični odnosi v Luthrovi dobi so onemogočili odločne ukrepe proti njemu. Friderik Modri, saški knez, je Luthru ponudil podporo pri procesu v Wormsu. Na procesu, ki je trajal od 28. januarja do 25. maja

1521 je moral Luther pred mladim cesarjem Karlom V. zagovarjati svojo teologijo. V slavnem govoru pred »cesarjem in kraljestvom« 18. aprila 1521 je Luther o svoji teologiji povedal: »Če me ne bodo prepričali s Svetim pismom ali z ostalimi trdnimi razumskimi dokazi – ker ne verjamem niti papežu niti cerkvenim zborom, bom ostal zvest dokazom iz Svetega pisma. In tako dolgo dokler je moja zavest osvojena s Svetim pismom ne bom, in niti ne želim, preklicati kar sem povedal, ker delati proti zavesti ni dobro. Bog mi pomagaj. Amen«.

Ker Luther ni želel preklicati svoje teologije je moral 26. maja 1521 zapustiti Worms. Cesar je ukazal preganjati Luthra in njegove privrženice, ter požgati vse reformatorjeve spise. Njegov volilni knez Friderik Modri ga je zaščitil tako, da ga je skril na svojem gradu Wartburg.

Viri:

Wormski edikt. wikipedija. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
https://de.wikipedia.org/wiki/Wormser_Edikt.

Worms. wikipedija. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://sl.wikipedia.org/wiki/Worms>.

ZEITZ (Jakob Živalič)

Zeitz je mesto v Nemčiji, ki ima približno 33 tisoč prebivalcev in ima površino 87 km². Mesto leži 30 km jugozahodno od Leipziga in se nahaja ob reki Beli Elster in na stičišču zveznih dežel Saška-Anhalt, Turingija in Saška. Mesto je prvič pisno omenjeno leta 967.

Slika 1: Zeitz na zemljevidu Nemčije

Mesto Zeitz je povezano z nasledniki Martina Luthra. Martin Luther je prišel leta 1542 za 10 dni v Zeitz in posvetil Nikolausa Amsdorfa za prvega protestantskega škofa v katedrali sv. Petra in Pavla v Zeitzu.

Johann Ernst Luther, vnuk velikega reformatorja, se je poročil v cerkvi sv. Mihaela v Zeitzu. On in njegova žena Marta sta imela osem otrok in sta začrtala vejo družinskega drevesa v Zeitzu. Njegov nagrobnik je vgrajen v zid samostana katedrale sv. Petra in Pavla. Še danes živijo v Zeitzu Luthrovi potomci.

V poznem 19. stoletju, natančneje leta 1882, je bilo v knjižnici cerkve sv. Mihaela (cerkev je iz 12. stoletja) najdenih 95 originalno natisnjenih Lutrovih tez iz leta 1517. To je redek zaklad med originalnimi dokumenti, ki izhajajo iz časa reformacije, ker je na svetu ohranjenih le 6 takšnih izvodov.

Za turiste je zanimivo, da se mestna katedrala in bivši vojvodski sedež v Zeitzu nahajajo na t.i. romanski poti. Stara katedrala sv. Petra in Pavla iz 10. stoletja je vredna ogleda. Originalna romanska cerkev je bila kasneje predelana v gotski stil in danes sestavlja baročno skupino zgradb, ki sestavljajo palačo Moritzburg.

Za mesto je značilno mnogo podzemnih podhodov in grobnic, ki so speljani pod mestom. Narejene so bile v Luthrovih časih in so jih uporabljali za shranjevanje piva, da je to ostalo hladno.

Slika 2: palača Moritzburg

Slika 3: mestna hiša

Viri:

Luther und Zeitz. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.saale-unstrut-tourismus.de/luther-und-zeitz> .

Zeitz. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu:

<http://www.germany.travel/en/specials/luther/places-associated-with-luther/zeitz.html> .

Zeitz. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://de.wikipedia.org/wiki/Zeitz> .

Zeitz – Sitz der Lutheriden. [internet]. [12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.luther-erleben.de/orte/zeitz.html#> .

ZUSAMMENFASSUNGEN

ALLSTEDT (Laura Gostiša)

Luther hat mir seinen Lehren den dortigen Prediger sehr beeinflusst.

Der Prediger hat dieselben Sachen als Luther befürwortet. Er war aber im Gegensatz zu Luther für Gewalt. Er war der Führer des Angriffs in Frankenhausen, in dem über 3000 Bauer gestorben sind.

AUGSBURG (Ian Gošnjak)

Augsburg ist eine der ältesten Städte in Deutschland und ist auch die drittgrößte Stadt in Bayern. Die Stadt stieg während der Reformation in der Renaissance am meisten. Martin Luther besuchte Augsburg zweimal: 1511 kehrte er von einer Wallfahrt aus Rom nach Wittenberg zurück und 1518 fragte ihn Kardinal Cajetan nach seiner neuen Lehre. Luther argumentierte, wie immer, nur Gottes Wort ist die Quelle der wahren Wahrheit und Freiheit. Als Luther in Augsburg ankam, lebte er zu dieser Zeit in der Kirche St. Anne. Luther war mit Cajetan nicht einverstanden, also wollte Cajetan ihn verhaften. 1555 wurde der Augsburger Religionsfrieden unterzeichnet, der erste Versuch, das Verhältnis der beiden Religionen im Reich zu bestimmen.

COBURG (Bor Rutar)

Coburg ist eine Stadt im Osten Deutschlands. Sie liegt am Fluss Itz und im Thüringer Wald. Zwei bekannteste Sehenswürdigkeiten sind die Veste Coburg und Ehrenburg. Martin Luther lebte in der Veste Coburg im Jahr 1530, als die Reichstage zu Augsburg stattfanden und arbeitete weiter an der Übersetzung der Bibel in die deutsche Sprache.

EISENACH (Žana Jereb)

Die Stadt Eisenach war im Jahr 700 gegründet. In der Vergangenheit haben viele wichtige Leute die Stadt besucht. Zum Beispiel Johann Sebastian Bach, Johann Wolfgang Goethe und auch Martin Luther.

In den Jahren 1498 bis 1501 ist Martin in Eisenach in die Schule gegangen. Später, im Jahr 1521 war Martin Luther in dem Wartburger Schloss in Eisenach versteckt. Während Luther in dem Schloss gewohnt hat, hat er die Bibel übersetzt. Das war sehr wichtig für die Reformation und für die deutsche Sprache.

Viele Gebäude in der Stadt sind mit Martin Luther verbunden. Zum Beispiel das Schloss Wartburg, das Lutherhaus Eisenach, das Denkmal Luthers und so weiter. Das Wartburger Schloss gehört seit Jahr 1999 zum UNESCO Weltkulturerbe. Die Stadt hat viele bekannte Sehenswürdigkeiten.

EISLEBEN (Isabela Šarec Tobias)

Martin Luther war am 10. November 1483 in Eisleben, Deutschland geboren. Es liegt entlang der Bahnstrecke Halle-Kassel.

Luthers Vater ließ sich kurz vor Luthers Geburt 1483 in Eisleben nieder. 1997 hat die UNESCO Luthers Geburtshaus den Status eines Weltkulturerbes verliehen. Im 19. Jahrhundert wurde das Haus ein Museum. Modernisiert wurde es zwischen 2005 und 2007. Die neue Ausstellung "Von daher bin ich- Martin Luther und Eisleben" zeigt die sozialen Bedingungen, die Luthers Kindheit und Jugend geprägt haben.

Zur Zeit seiner Geburt wurde er in der Kirche St. Peter getauft. Er war Pastor in der Kirche St. Anne und hatte seine letzte Predigt in der Kirche St. Andrea. In seinen frühen Jahren sang und später sprach er

in der Kirche St. Yuri. Er starb in Eisleben am 18. Februar 1546. Auch sein Todeshaus hat den Status des Weltkulturerbes der UNESCO. Besonders interessant ist der "Todesraum".

Auf dem Hauptplatz in Eisleben gibt es ein Denkmal für Luther seit 1883. Es gibt auch viele Straßennamen (Lutherstraße), Schulen und kleinere Restaurants, die Luthers Namen tragen.

ERFURT (Isabela Šarec Tobias)

Erfurt ist der Ort, an dem Martin Luther studierte, später Mönch wurde und viele Freunde bekam. Luthers Reise nach Erfurt begann im Jahr 1501, als er sich an der Universität Erfurt anmeldete. Dort studierte er Grammatik, Rhetorik, Logik, Metaphysik, Philosophie, Dialektik, Musik, Arithmetik, Geometrie und Astronomie. Er war dabei, Anwalt zu werden.

Als Luther am 2. Juli 1505 von seinem Elternhaus in Mansfeld nach Erfurt reiste, gab es einem schrecklichen Sturm. Er hatte Angst um sein Leben. Deshalb rief er der St. Anne: „Rette mich St. Anne, und ich werde Mönch!“

Im Jahr 1511 musste er wegen seines Professorenarbeits nach Wittenburg gehen. Dennoch hat er Erfurt in den nächsten 20 Jahren mehrmals besucht, entweder Kollegen oder wegen medizinischer Versorgung. Das letzte Mal in Erfurt war er am 27. Juli 1540.

Martin Luther spielte eine wesentliche Rolle in der Gemeindeentwicklung von Erfurt, deshalb war er in der Stadt immer willkommen geheißen. In Erfurt feiert man jedes Jahr den Martin Luthers Tag. Im Ort Stottenheim steht ein Stein, der den Ort von Luthers radikalster Entscheidung markiert. Ohne dieses historische Ereignis wäre Luther vielleicht kein Reformator geworden, der die Welt verändert hat!

HALLE (Ajda Vesel)

Martin Luther war ein deutscher Reformator. Er hat viele Städte besucht, um Predigten zu geben. Eine von diesen Städten war Halle. Halle ist eine Stadt im Süden von Sachsen-Anhalt in Deutschland. Dort hat Martin Luthers Gegner gelebt. Sein Name war Albrecht – Kardinal Albrecht. Er hat Ablass verkauft, deswegen hat Luther ihm widersprochen. Im Jahr 1541 hat Luther Predigten gehabt. Er hat die ganze Stadt mit Reformation beeinflusst. Deshalb musste Kardinal Albrecht umziehen.

HEIDELBERG (Ajda Vesel)

Heidelberg ist eine Stadt in Baden-Württemberg im Südwesten Deutschlands. Luther hatte zum ersten Mal, nachdem er 95 Thesen genagelt hatte, eine Predigt. Am 26. April im Jahr 1518 hatte er eine Rede an der Universität für Kunst. Dort hatte er 28 theologische und 12 philosophische Thesen präsentiert. Er hatte auch eine neue Idee und hat gesagt, dass ein Mensch nur abhängig von Erbarmen des Gottes ist. Er hat auch die Heidelberger Burg besucht und deswegen steht in der Universität eine Platte von ihm, damit man sich immer an ihn erinnern kann.

MAGDEBURG (Bor Rutar)

Magdeburg ist die größte Stadt und die Hauptstadt von Sachsen-Anhalt. Sie liegt am Fluss Elbe und war eine der wichtigsten Städte im Mittelalter. Wegen Luther hat die Stadt protestantische Religion. Martin Luther ging dort zur Schule im Jahr 1498. 1524 kam er zurück und predigte über protestantische Religion. Er fuhr Protestantismus ein. Weil er sehr wichtig für die Stadt war, bekam er eine Statue vor die Kirche des heiligen Johannes.

MARBURG (Ian Gošnak)

Martin Luther kam am 3. September 1529 in Marburg an. Er kam aus Wittenberg zu einer religiösen Versammlung. Luther ging durch die Stadt, über den Marktplatz zu einem Haus an der Ecke, wo jetzt das Zeichen steht: "Martin Luther war hier 1529". Das Marburger Kolloquium war ein Treffen auf der

Marburger Burg. Dieses Treffen versuchte, den Streit zwischen Martin Luther und Ulrich Zwingli über die wahre Gegenwart Christi beim Abendmahl zu lösen. Die Veranstaltung fand zwischen dem 1. Oktober und dem 4. Oktober 1529 statt. Phillip lud die führenden protestantischen Reformatoren zu diesem Treffen ein. Seine Hauptmotivation für diese Konferenz war politisch; er wollte protestantische Länder in einer politischen Allianz vereinen. Luther und Zwingli sind nach dem Ende des Treffens nicht zu demselben Schluss gekommen. Heute ist in Marburg eine Schule nach Luther benannt. Martin Luther verließ Marburg am 5. Oktober 1529.

NORDHAUSEN (Lara Rajačič)

Nordhausen ist eine Stadt im Norden Thüringens. „Ich weiß keine Stadt am Harz oder sonst, welche sich dem Evangelium so bald wie die Stadt Nordhausen unterworfen hat. Das wird ihr vor Gott und allem Anderen Ehre schaffen.“ Mit diesen Worten äußerte sich Martin Luther lobend über den frühen Beginn der Reformation in Nordhausen. Zweimal besuchte er selbst die Stadt und fand dort zwei Mitstreiter, die sich der Reformation verschrieben hatten. Die Stadtpfarrkirche St. Blasii ist ein evangelisches Gotteshaus.

SCHMALKALDEN (Laura Gostiša)

Luther hat mit seinen Lehren den dortigen Prediger sehr beeinflusst.

Der Prediger hat dieselben Sachen als Luther befürwortet. Er war aber im Gegensatz zu Luther für Gewalt. Er war der Führer des Angriffs in Frankenhausen, in dem über 3000 Bauer gestorben sind.

Die Stadt Schmalkalden ist wichtig wegen ihrer wichtigen Rolle in der europäischen Kultur des 16. Jahrhunderts. In der Stadt haben im Jahr 1531 protestantische Führer ein Bündnis gegen den katholischen Kaiser Karl V geschlossen. Nach diesem Ereignis ist die Stadt der Treffpunkt der europäischen Führer geworden.

TORGAU (Jakob Živalič)

Torgau ist eine Stadt in Deutschland. Sie ist 103 km² groß und hat 20 tausend Einwohner. Die Stadt liegt im Norden des Freistaates Sachsen am westlichen Ufer der Elbe.

Die Stadt ist bekannt als die „Amme der Reformation“, während Wittenberg als die „Mutter der Reformation“ bekannt ist.

Für Dr. Martin Luther stand fest: „Torgaus Bauten übertreffen an Schönheit alle aus der Antike, selbst der Tempel des Königs Salomo war nur aus Holz“. An die 500 Baudenkmale im Stil der Renaissance und der Spätgotik bilden ein städtebauliches Ensemble von internationalem Rang. Das Schloss Hartenfels, das besterhaltene Schloss der Frührenaissance in Deutschland, und das prächtige Rathaus bilden die Höhepunkte einer beeindruckenden historischen Stadtlandschaft.

Im Seitenflügel des Schlosses Hartenfels befindet sich die Schlosskirche. Die Kirche wurde 1544 von Martin Luther geweiht. Sie gilt als der erste protestantische Kirchenneubau, an dem das geistige Programm der Reformation erstmals in Architektur und Kunst umgesetzt wurde.

Luthers Frau Katharina von Bora ist 1552 in Torgau gestorben. Ihr Grab befindet sich in der Stadtkirche St. Marien.

WITTENBERG (Žana Jereb)

Wittenberg, seit 1938 amtlich Lutherstadt Wittenberg, ist eine Stadt im östlichen Teil des Landes Sachsen-Anhalt und Sitz des Landkreises Wittenberg. Sie liegt an der Elbe.

Herausragende Bedeutung erlangte Wittenberg als eines der wichtigsten deutschen Zentren politischer, kulturgeschichtlicher und künstlerischer Bestrebungen im 16. Jahrhundert: Die Stadtkirche St. Marien, die Schlosskirche, das Lutherhaus und das Melanchthonhaus gehören seit 1996 zum UNESCO-Welterbe.

Eine sehr wichtige Person für die Stadt ist Reformator Martin Luther. Am 31. Oktober im Jahr 1517 hat Martin Luther an die Tür der Schlosskirche Wittenberg 95 Thesen angenagelt. So hat die Reformation begonnen. Die Reformation hat sich von der Stadt Wittenberg auf das ganze Europa verbreitet.

Die Stadt Wittenberg ist sehr bekannt für ihre Sehenswürdigkeiten wie die Stadtkirche, Lutherhaus und andere.

WORMS (Lara Rajačić)

Worms ist eine deutsche Stadt im Rheinland. Es liegt am Oberrhein, etwa 60 km südwestlich von Frankfurt am Main. Es hat etwa 80.000 Einwohner. Das Wormser Edikt war ein Erlass Karls V., in dem er am 8. Mai 1521 Martin Luthers Lektüre und Verbreitung seiner Schriften verbot. Luther sollte Rom ausgeliefert werden und es war verboten, ihn zu beherbergen. Das Edikt erfolgte, nachdem Luther im Rahmen des Reichstags zu Worms am 17. und 18. April 1521 angehört worden war. Luther lehnte den Widerruf seiner Thesen ab. Bereits am 3. Januar 1521 war Luther durch die päpstliche Bannbulle exkommuniziert.

ZEITZ (Jakob Živalić)

Zeitz ist eine Stadt in Deutschland. Sie ist 87 km² groß und hat 33 tausend Einwohner. Die Stadt liegt an der Weißen Elster.

Die Stadt ist verbunden mit Nachfolgern von Martin Luther. 1542 führte er den ersten evangelischen Bischof Deutschlands, Nikolaus von Amsdorf, in der Elsterstadt in sein Amt ein. Johann Ernst Luther, ein Enkel des Reformators, wurde in der Michaeliskirche getraut. Sein Grabstein ist in die Wand des Kreuzgangs am Dom St. Peter und Paul in Zeitz eingelassen.

1882 entdeckte man in der Bibliothek der Michaeliskirche einen Originaldruck der Lutherthesen aus dem Jahre 1517 – weltweit gibt es nur 6 Exemplare solcher Plakatdrucke. Die Rarität ist heute als Kopie in der Bibliothek der Michaeliskirche zu besichtigen.

Martin Luther in renesančni skladatelji

Besedilo za predstavitev in obnova v nemščini

Lana Černe • Eva Kolar • Anja Malačič • Nina Merhar • Iza Palli

Uvod - Iza Palli

Martin Luther ni bil le reformator katoliške Cerkve, temveč tudi ljubitelj glasbe, kar boste spoznali v predstavitvi o Martinu Luthru in renesančnih skladateljih.

Martin Luther in glasba - Anja Malačič

Martin Luther je avtor treh spisov o ureditvi bogoslužja.

V njih je postavil temeljna načela za delovanje Cerkve in življenje menihov, redovnic in duhovnikov.

Martin Luther in glasba:

Luther se je ukvarjal tudi z glasbo. Napisal je 36 pesmi, ki so zbrane v celotnem repertoarju protestantske bogoslužne glasbe skupaj z Gallusovimi deli.

Renesansa - Anja Malačič

V francoščini pomeni renaissance »ponovno rojstvo«. Renesansa je bilo pomembno kulturno gibanje, ki je v začetku sodobne evropske zgodovine postavilo temelje znanstveni revoluciji in preobrazilo umetnost. Označuje prehod med koncem srednjega veka in začetkom novega veka.

Obdobje je trajalo od 1450-1600.

Značilnosti glasbe tega obdobja so:

- posnemanje narave
- večglasna glasba prevladuje
- menzuralna notacija.

Heinrich Isaac - Lana Černe

Heinrich Isaac se je domnevno rodil okoli leta 1450 v Flandriji in umrl leta 1517 v Firencah. Bil je eden najpomembnejših skladateljev franko-flamske šole, ki je delovala v času renesanse. Franko-flamska šola označuje polifonično vokalno glasbo 15. in 16. stoletja z izvorom na Nizozemskem.

O zgodnjem življenju Isaaca ni veliko znano. Leta 1484 ga je Lorenzo de' Medici povabil v Firence, kjer je skladal za družino Medici in otroke poučeval glasbo. Tam je tudi 10 let delal kot skladatelj, pevec in zborovodja. Kasneje je deloval v Innsbrucku, Augsburgu, Torgauu in Konstanci, kljub temu pa je v Firencah obdržal hišo, delno zaradi ljubezni do mesta, delno pa zaradi spoštovanja do svoje žene, ki je prihajala iz Firenc. Stalno je tam živel spet od leta 1514 do smrti.

Isaac je znan po svojih posvetnih in cerkvenih delih v nemščini, francoščini in italijanščini. Ta vključujejo maše, motete in instrumentalno glasbo. Eno njegovih

najbolj znanih del je zbirka več kot 375 polifoničnih motetov *Coralis Constantinus* iz let 1550-1555. To delo je napisal skupaj z Ludwigom Senflom.

Jacobus Gallus Carniolus - Anja Malačič

Rodil se je na Kranjskem 1550 in umrl v Pragi 1591.

V času svojega življenja je bil uspešen in cenjen slovenski skladatelj. Njegov vpliv je bil velik že za njegovega življenja. Podpiral ga je širok krog mecenov in častilcev. Najbolj so ga podpirali cerkveni dostojanstveniki, ki so branili katolicizem pred reformacijo. Reformaciji je nasprotoval tudi Gallus sam. Deloval je v obdobju renesanse.

Izobraževal se je v samostanu v Stični, kasneje na Reki in v Trstu. V mladosti je potoval po Nižji Avstriji in živel v samostanih Zwettl in Melk, kasneje je potoval v Prago in tam tudi umrl.

Gallus je avtor številnih motetov. Najbolj znana je zbirka 374 motetov, ki je namenjena petju za vsak dan cerkvenega leta.

Kmalu po prihodu v Prago je Gallus izdal prvo knjigo svojega največjega dela *Opus musicum*.

Vseh Gallusovih kompozicij je 517. Slog njegove polifonije je vokalni a-cappella. Tudi v Sloveniji je še danes viden njegov vpliv, po njem so poimenovana najvišja priznanja za zborovske dosežke v Sloveniji in pa Gallusova dvorana v Cankarjevem domu.

Hans Leo Haßler - Eva Kolar

Hans Leo Haßler je bil nemški skladatelj in organist v obdobju pozne renesanse in zgodnjega baroka. Rodil se je 26. oktobra leta 1564 v Nürnbergu. Prve inštrukcije glasbenega pouka je prejel od svojega očeta, organista Isaaka Haßlerja. Bil je eden izmed prvih nemških skladateljev, ki so izobrazbo nadaljevali v Italiji. Leta 1584 je prispel v Benetke, kjer se je spoprijateljil z Giovannijem Gabrieli ter z njim pod vodstvom Andrea Gabrieli, Giovannijevega strica, študiral kompozicijo in igranje orgel. Po smrti Andrea Gabrieli se je Haßler leta 1585 vrnil v Nemčijo, natančneje v Augsburg, kjer je kot organist služil tamkajšnjemu plemiču. V obdobju svojega bivanja v Augsburgu je postal splošno znan skladatelj in organist, vendar je bila njegova moč omejena, ker je bil protestant na takrat še močno katoliškem območju. Leta 1602 se je vrnil v Nürnberg, kjer je postal Kapellmeister oz. dirigent mestne glasbe. Leta 1604 je odpotoval v Ulm, kjer se je poročil s Cordulo Claus. 4 leta kasneje se je preselil v Dresden, kjer je bil zaposlen kot organist in sčasoma postal tudi Kapellmeister. V tem času se je okužil s tuberkulozo, ki je njegovo življenje končala 8. junija 1612.

Haßler je bil eden prvih, ki je novosti beneškega stila pripeljal onkraj Alp. Že pred prihodom v Benetke je obvladal posnemajoče tehnike Orlanda di Lassa ter beneški polikoralni stil. Nanj so vplivali številni italijanski skladatelji, predvsem Orazio Vecchi, Giovanni Giacomo Gastoldi in Baldassare Donato. Haßlerjev stil je zlitje nemške in italijanske oblike kontrapunkta. Njegove inštrumentalne kompozicije in cerkvena - tako protestantska kot rimokatoliška - glasba so bile obširno posnemane.

Nekatera izmed njegovih najbolj znanih del pa so Canzonette, Madrigali, Lustgarten neuer deutscher Gesang, Venusgarten, Tanzen und Springen, itd.

Jacobus Clemens non Papa - Nina Merhar

Jacobus Clemens non Papa je bil rojen med letoma 1510 in 1515, verjetno v kraju Ypres, umrl pa je v letu 1555 ali 1556, verjetno v kraju Dixmuide.

Bil je pomemben in vpliven renesančni skladatelj.

Njegov skladateljski opus je obsežen in vsebuje mnoge takrat aktualne sloge, znane so predvsem njegove večglasne predelave psalmov v flamščini.

O njegovi mladosti nimamo skoraj nobenih podatkov. Bil je izšolan za duhovnika.

Pierre Attaingnant je v Parizu objavil zbirko njegovih šanson.

Med marcem leta 1544 in junijem leta 1545 je deloval kot subkantor v katedrali v Brugeu in kmalu zatem je sklenil poslovno razmerje z založnikom Tielmanom Susatom iz Antwerpna. Od 1545 do 1549 je bil zborovodja na dvoru Charlesa V. V letu 1550 se je zaposlil kot pevec in skladatelj pri Marijini bratovščini v Hertogenboschu. Živel in delal je tudi v Ypresu in Leidenu, verjetno tudi v Dordrechtu.

Točni podatki o njegovi smrti niso znani.

Giovanni Pierluigi da Palestrina - Iza Palli

Giovanni Pierluigi da Palestrina je bil italijanski renesančni skladatelj in glavni predstavnik rimske šole. V svojem življenju je napisal 105 maš, 500 motetov, 100 - madrigalov in 68 oratorijev.

Rodil se je okoli leta 1525 v Palestrini pri Rimu, kar nam pove že njegov priimek. Bil je učenec Firmina de Bela, pevec v cerkvi Maria Maggiore v Rimu in kasneje organist ter kapelnik.

Leta 1554 je napisal prvo knjigo maš, posvečeno papežu Juliju III, njegovemu mecenu. Papež Pavel IV ga je odpustil, saj se je upiral klerikalnemu značaju scholae in se tudi poročil. Od leta 1555 je bil kapelnik lateranske cerkve, nato glasbeni učitelj v Seminario Romano, do smrti pa je bil kapelnik v cerkvi svetega Petra, kjer je pokopan.

Njegove najbolj znane maše so Ecce sacerdos magnus; L'Homme armé; Ut, re, mi, fa, sol, la; Ave Maria; Tu es Petrus; Missa brevis in Veni Creator Spiritus, najbolj znani moteti pa Sicut cervus, Plange quasi virgo, O bone Jesu, Super flumina Babylonia, poleg teh pa še 29 motetov na besedila iz Visoke pesmi ter Očitania. Ut, re, mi, fa, sol, la je maša, ki poimenuje prvih šest tonov današnje C durove lestvice, le da se namesto imena ut uporablja do. V svojih skladbah je uporabljal tudi kontrapunkt. Poleg maš, motetov, madrigalov in oratorijev je pisal tudi himne, magnificate, ofertorije, litanije in žalostnike, leta 1584 je izdal zbirko motetov Canticum canticorum.

Navezoval se je tako na posvetne kot cerkvene pravine predvsem v vokalnih skladbah tipa a capella.

Zusammenfassung auf Deutsch

Martin Luther hat sechshunddreißig Lieder und drei Aufsätze über die Ordnung im Gottesdienst geschrieben.

Heinrich Isaac war ein flämischer Renaissance-Komponist. Er lebte von ca. 1450 bis 1517. Seit 1484 wohnte er in Florenz und arbeitete dort für die Familie Medici. Er wirkte auch in Innsbruck, Augsburg, Torgau und Konstanz. Er komponierte Kirchenmusik, so wie z.B. Messen und Motetten. Seine berühmteste Arbeit ist die Sammlung von Motetten *Coralis Constantinus*.

Zu seiner Lebenszeit war Jacobus Gallus Carniolus ein erfolgreicher und respektierter slowenischer Komponist.

Als Komponist genoss Gallus Ruhm und sein Einfluss wurde nach seinem Tod noch größer. Materielle und moralische Unterstützung bekam er von einem breiten Kreis von Gönnern und Anhängern. Er wurde von jenen kirchlichen Würdenträgern unterstützt, die den Katholizismus vor der Reformation verteidigten. Gallus selbst widersetzte sich der Reformation.

Er arbeitete während der Renaissance.

Hans Leo Haßler war ein deutscher Komponist und Organist der Spätrenaissance und des Barocks. Er beherrschte die Technik der Polyfonie. Er wurde ein großes Vorbild für spätere Komponisten.

Jacobus Clemens non Papa war genauso ein berühmter Renaissance-Komponist, trotzdem steht über seine Jugend nicht viel geschrieben. Er komponierte eine enorme Zahl von Werken wie z.B. Messen, Motetten und Chansons.

Giovanni Pierluigi da Palestrina war ein italienischer Renaissance-Komponist. Er hat 105 Messen und 500 Motetten geschrieben. "Ut, re, mi, fa, sol" ist eine Messe, die die ersten sechs Töne der heutigen Tonleiter benannte, statt "ut" verwendet man heute "do".